

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 30 f.

HIRDETÉSEK:

4-heteses petit sor egyszer 20 fillér.
minden következőnél 18 fillér.

Nyilvánt. sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 857.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, szeptember 20.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérelők: Tisztviselők nyomora.
- A kamara közgyűlése.
- Lys Noir házassága.
- Amerikai magyarok Aradon.
- Beszélgetés Kossuth Lajos Tivaddarral.
- Egy katona kálváriája.
- Nagy lopás egy aradi cégnél.
- Vadászat a Szabadságtéren.
- Bárónó a szegényházban.
- Rabgyártás.
- Bérczi Béla tragédiája.
- A Csiky-émléktábla leleplezése.
- Pánik a makói színházban.
- Visszatartják az öreg bakákat.
- D'Artagnan kávésholtja.
- Cylikosság, vagy gondatlanság?
- A kiegészítési tárgyalások.
- Ahol nincsenek férfiak.
- Tárcs: Az új templom.
- Csarnok: Sári szerenéséje. Irta: Kovács H.

Tisztviselők nyomora.

Arad, szeptember 19.

Végig az országban, ahol csak hivatalnokok vannak, zug végig a panasz, hogy kevés a fizetés, nem lehet megélni. Községi és állami egyformán panaszkodnak. Ismeretes a panasz, hogy a külső bíró sem bír megélni, ha csak a fizetésére van utalva, hanem meghuzza magát szerényen a külsőleg csillogó és ragyogó Budapesten, szűkösen él s a megbillent háztartási egyensúlyon úgy akar segíteni, hogy a hentestől vacsorázik hideg főlvágottal. Hja, a drágaság, a

lakbér, bizonyos reprezentatív kötelezettségek, a méltóságos rang külső tekintélyének is a föntartása, mi egyéb: — eredmény, hogy lehetetlen megélni a fizetésből s a hivatalnoki osztály fejét, kicsiét és nagyét egyformán nyomja a buváltók és adósságok alakjában.

A panasz és a följjajdulás az egész vonalon halad tovább, az igazságügy hivatalosain át szerteszéjjel, városi közigazgatáson, megyei és községi szervezet hivatalnokaitól kezdve a tanügy embereiig, akár államiak, akár községiak azok, bár ezek között az előbbieknél sokkal jobb az állapota. Az állami rendőrség panaszkodik, a városi rendőr szintén, a falusi kisbíró nemkülönb, mint a magyar királyi esendő.

Rég volt az, amidőn az ilyen följjajdulások fölött elsiklott a közvélemény s nem vette azokat komolyan. Rég volt az, amidőn kegyes ígéretek elegendők voltak, hogy néhány évig a reménységnek malasztjával éljenek azok, akik megélni nem tudnak. Általán mind régen volt az az aktus, amely vállvergetés és mézes madzag alakjában minél szebb szóvirágfröccs kíséretében beadta a panaszkodóknak az enyhe pirulátskát: várjatok, most még hideg van, de majd följön a nap s az titektek is melegíteni fog.

Mindenkitől, aki hivatalos, aki közvagyomból, akár államiból, akár más alapon eredőből kap fizetést és megélhetést, a társadalom joggal kíván meg szorgalmat,

tudást, a rábizott ügyek lelkiismeretes végzését, de mert a vásár kettőn áll, a társadalomnak is kötelessége, hogy a közügyek alkalmazottai ne csak papiroson lássák a megélhetésüket biztosítva.

Sok ígéretet hallhattak már e fölől, szóban és írásban is. De a tények a helyzet javításáról nem akarnak bekövetkezni. Igaz, hogy ez nem könnyű, ha sok ezrek érdekéről van szó. Az is igaz, hogy az államnak sok finaciális baja volt, a városok háztartása is anyagi gondokkal küzd. A városoké még jobban, mint az államé. A városokat az állam nyomja egy egész halom olyan kiadással, amely nem tartozna rájuk, ilyenformán még kevesebb pénzük van arra, hogy a tisztviselők során javíthassanak.

De az államnak nagy, sok és erős jövedelmi forrásai vannak. Azt mindenki tudja, akinek a fejét az adó nyomja. Az adók pedig az idén igen szépen folytak s folynak be, örülhet rajta a fináncminisztérium. A napokban tüntettek el az államháztartás terheiből egy tételt, egy hitelt, a melyet még a darabontok csináltak s amely hitelrovatnak az eltüntetése az államnak ötvenkilenc millió koronájába került. Ez azt mutatja, hogy a darabontok idején joggal megtagadott adók a nemzeti kormány idején jól folytak be. S még hátra van az idej jó termés nyomán természet-szerűleg előállandó állami vagyongyapadódás.

Azt hisszük, hogy ez a, ha nem ép-

Az új templom.

(Az aradi ág. hitv. ev. templom szentelésekor 1906. szeptember 16-án mondott ünnepi beszéd*)

Tartotta: **Koren Pál**, érd. esperes Békés-Csabáról.

Aldjad lelkem az Urat, mert jó és mindörökké tart az ő irgalmassága. Amen.

Szöveg: Zsolt. 84, 2—5. Mely igen szerelmes a te hajlékod, oh seregeknek Ura! Az Ur pitvaraiba való menetelnek kívánsága miatt elfogyatkozik az én lelkem, az én szívem és testem kívánczik az élő, erős Istenhez. A te oltáraidnál, oh seregeknek Ura, én Királyom és Istenem, a veréb is talált házat és a fecske is fészket, melybe elhelyezze az ő fiait. Boldogok, akik lakoznak a te házában és szüntelen téged dicsérnek.

Mélyen tisztelt ünnepi gyülekezet! Midőn Mózes az Isten hajlékának készítéséhez fogott és adakozásra szólította fel a népet, megható dolog történt: rövid idő elteltével a sáfárok egyike azt jelentette, hogy holott a gyűjtésnek megvan már a kellő eredménye, mégis napokig hordja a nép a sok ajándékot; s nyomában jött a másik, aki szintén azt hozta hírül, hogy keleténél több aranyat és ezüstöt

Kneffel Lajos, az ág. ev. egyház jegyzője szívességből alkalmunk van ezen beszédet egész terjedelmében közölni.

hord a sokaság. Így következett azután az a halatlan eset, hogy Mózes kénytelen volt a további adakozást betiltani (2 Móz. 36). Ezen ösöknék az adakozás tekintetében méltó fiak voltak a késő utódok. Midőn négyszáz év elteltével a templomépítéshez készülő Dávid adakozásra hívta fel a nemzetet, az ezer talentes adományoknak nem volt se szeri, se száma (2 Krón. 29). Sőt a hosszú, súlyos babilóniai fogság sem fojtotta el a népben a vallási buzgóságot. Midőn Cirus megengedte a Jerombolt jeruzsálemi templomnak újból való felépítését, a bus ének helyett ezereknek ajakán zendült meg a háladal, a nép özőnével tódult Babilonból Jeruzsálembe, s még azok is, akik nem mehettek, annyi ajándékkal járultak a templomépítés szent vállalatához, hogy a zarándokok aranynyal terheltlen mentek a szent földre (Ezsdr. 8, 30)

Izrael történetében az ilyen buzgóságnak e három példája van említve. Hát a kereszténységnek kétezer éves története mutat-e fel ily lélekemelő eseteket? De mennyit! Utaljak-e az első századok történetére, midőn a kereszténység a szegényeknek, annak a nagy templomnak építéséhez fogott, melynek alapjait világrészbe vannak letéve, boltívek tengerek át nyulnak, kupolája az egekig ér? Mi is történt akkor? Midőn az ellenség vérben fürösztötte, vérrel keresztelte, hósrók kezével ringatta, a vértanúk halálhőrgésével aította Krisztusnak kisdud egyházát; s midőn kivilágításként százezer máglya fényével üdvözölte a

világosságnak bevonuló fejedelmét: e borzalmas időben a vértanúk hitte a máglyák tűzénél is jobban lángolt; epedve keresték a Krisztusért szenvedett gyalázatot; az ég zsarátkon úgy haladtak, mintha újjak pálma ágakkal lett volna bebírtve; a hóhérbárdot koronaként fogadták — szóval a kereszténynek százezerrel nem csak vagyonukat, hanem életüket is ama nagy templom építésére áldozták.

De e példátlan korszakot talán ne említsük példaként, e hasonlíthatlan önfeláldozást ne hasonlítsuk más áldozatokhoz. Minek is hivatkoznánk erre, mikor a kereszténységnek ezernyi világhíró temploma mindmégannyi bizonyossága annak, hogy hivelnek áldozatkészsége a világ történetében páratlan volt. Csak volt? Megvénült, meghalt az már, akinek csak multja van. De a kereszténységnek jelene sem szégyenletes. Ennek bizonyítása végett ne menjünk messzire Ime, szemünk előtt lebeg Aradnak példája. Alig épült fel e város főtérén az egyik keresztényen felekezeti gyönyörű szentegyháza, s nyomában emelkedett a másik; a testvérek versenyre keltek egymással — a kisebbik sem akart hátra maradni; a legnemesebb dicsvágy: az Isten dicsőségének vágya sarkaita; nem a hiúság, hanem a szükség ösztönözte. Igen a szükség. Mert hiszen egyrészt ami az özőben a bárka, a sötétben vándorlónak a világító lámpás, a léleknek a test, a testnek az öltözet, az a hit számára a templom. Másrészt meg — mi türes-tagadás — akad olyan ember mindenütt, aki sohasem

pen rózsás, de kedvező pénzügyi helyzet módot fog nyújtani a kormánynak arra nézve, hogy orvosolja azokat a panaszokat, amik a köztisztviselők oldaláról a nyilvánosságra kerülnek. Oda pedig azért kerülnek, mert panaszukat elfojtani többé már nem tudják és nem bírják. Az ő vétséik nem teremnek, az ő szőlőikben nem esik szüret. Nem is fölajdulás, hanem vészkiáltás az, amit hallatnak. Ügyükben nem valami tulkezdvezést, hanem csak igazságot keresnek, ezt bizonyára meg is kapják, ha csak nem siketült be még minden fül a világon.

Az iparkamara közgyűlése.

Az ipari főiskola.

A kamara a piaci szabályrendelet ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 19.

A nyári szünet után a tagok élénk érdeklődése mellett folyt le az aradi kereskedelmi és iparkamara mai közgyűlése. A közgyűlést *Kristyóry* János elnök nyitotta meg.

(Az elnöki megnyitó.)

Az elnök üdvözlővén a tagokat, rövid beszédben foglalkozott a szomorú gazdasági viszonyokkal. Mindenki panaszkodik — úgy mond. A kereskedő, az iparos, valamennyien panaszkodnak, pedig szép és bő termésünk van. A kamara a legnehezebb körülmények közé jutott, amikor a fölött tanácskozott, hogy miképpen lehet az állapotokon javítani. De bizni kell a jobb jövőben, amelyet maga után fog vinni az önálló vámterület. A vámsorompók felállítás, sajnos, újabb tíz évre kitölelőd. De most nagy mozgalom van az országban, amely a választói jognak nagyfokú kiterjesztését tűzte ki célul. Közgazdasági szempontból az a reform nagyon üdvös lesz és kívánatos, hogy mennél előbb életbe lépjen. Az intelligens kereskedelmi alkalmazottak és ipari mun-

kásokat meg kell ajándékozni a választói joggal.

Kristyóry elnök ezután bejelentette, hogy *Edvi Illés* László, a kamara másodtitkára nagyfokú idegbajának gyógyítása céljából hat havi szabadságot kér. A közös bizottság csak négy havi szabadság engedélyezését hozta javaslatba a közgyűlésnek, amely ebben az értelemben döntött és január 1-ig felmentette *Edvi Illés* Lászlót hivatalos kötelességeinek teljesítése alól.

(A titkár jelentése.)

Ezután *Marschall* Lajos dr. titkár jelentése következett. Bejelentette a titkár, hogy a kereskedelemügyi minisztérium megküldte a kamarának a munkásbiztosító javaslat tervezetét. Minthogy a javaslatot a kormány okt. 10-én az indokokkal együtt a képviselőház elé terjeszté, azt javasolta *Marschall*, hogy a kamara egyelőre ne tegyen észrevételeket, hanem a kellő időben egyenesen a képviselőházhoz intézzen feliratot. E tárgyban a tagok észrevétel alapján rendkívüli közgyűlésen döntsön a kamara. *Marschall* dr. már most is jelzi, hogy a javaslat egyes pontjai súlyosan érintik a kereskedőket és iparosokat.

A közgyűlés *Marschall* dr. indítványát elfogadta.

A köztársasági szövetkezetek dolgában a hó 12-én a kereskedelemügyi minisztériumban ankét volt, amelyre *Funkelstein* József kamarai tag készítette el az aradi kereskedelmi és iparkamara véleményét, amely általánosságban egyezett az ország más kamaráinak véleményével. Az ankétan a meghívottak egyhangúlag állást foglaltak a törvényjavaslat ellen és felkérték a kormányt, hogy a földművelésügyi miniszternél hasson oda, hogy a javaslatot ne terjeszse a Ház elé, mert ez érzékenyen érinti a kereskedőket, a vidéki gabonakereskedést pedig teljesen tönkretenné.

Bejelentette ezután *Marschall* Lajos dr., hogy az aradi kerületre a honvédség 1907. évi lábbeli szállítmányából, kétezerszáz pár cipő jut, vagyis kétszáz párral több, mint a múlt évben. A közöshadsereg szükségletének honnan való fedezéséről eddigelé nem történt döntés.

(Az Ipari főiskola.)

A jelentések tudomásul vétele után az Ipari főiskola ügye került szóba. *Marschall* Lajos részletes ismertette az ügyet. Az országban jelenleg csak két felső Ipariskola van, az egyik Budapesten, a másik Kassán.

A jelentkezők száma azonban olyan nagy, hogy a két intézet valamennyi jelentkezőt nem képes befogadni. Ezért a kereskedelmi kormányzat egy harmadik főipariskola felállítását határozta el, amelynek elnyeréséért már más városok is, így Szeged, Temesvár és Kolozsvár is mozgódnak. Legutóbb Arad város törvényhatósági bizottsága is foglalkozott a dologgal és elhatározta, hogy a főipariskolának Aradon való felállítását iránt feliratot intéz a kormányhoz és a főipariskola céljaira felajánlja a fa- és fémpariskola részére emelt és a város tulajdonát képező épületet. Az elnökség szerinti ilyen ajánlattal Arad kétségtelenül előnyben eszik a többi pályázóval szemben s miután Arad a kormány jóvoltából eddigelé semmi előnyben nem részesült, remélhető, hogy a város a főiskolát, melyre iparának fejlettségénél fogva és tekintettel a hozandó nagy áldozatokra, joggal tarthat igényt, meg is fogja kapni. Miután a főiskolának Aradon való felállítását messzemenő kihattással volna a város környék iparának fejlesztésére, az elnökség azt javasolta a közgyűlésnek, hogy a kamara is járuljon felirattal a miniszter elé és kérje a harmadik főipariskolának Aradon való felállítását.

A közgyűlés az elnökség indítványát egyhangúlag elfogadta és elhatározta, hogy ebben az értelemben feliratot intéz *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszterhez.

(Apróbb ügyek.)

A közgyűlés ezután a kereskedelemügyi miniszternek azt a feliratát tárgyalta, amelyben a végeladások engedélyezése iránt benyújtott kérvények felszerelésére vonatkozólag kért véleményét. A kamara a kassai kamarának álláspontjára helyezkedett, amely szerint első fokú Iparhatóságok utasítandók, hogy üzletbonyolítások céljára kért végeladások engedélyezése iránti kérvényeket csak abban az esetben tegyék hivatalos eljárás tárgyává, ha azokhoz a

gondolna az Istenre, ha a templom örökké nem prédikálná neki, hogy keresse a mennyeknek országát; ha a torony utmutató oszlopként nem utalná az égre, ha a városnak ez a nagy mutatóujja, melyet az is észre vesz, akiről meg vagy írva, hogy van is szeme és még sem lát, nem irányítaná figyelmét az Istenre; ha a harang, melynek sajtásága, — mintegy tündérlégi hangját az is meghallja, aki az egyház hívó szaváról különben nem vesz tudomást, nem ébresztené.

E körülmények ösztönöztek titeket, szeretett hitfeleim, a templom építésére; ezeket tartva szem előtt, adakozásoknak nem volt hossza-vege, kegyes adományaitok a múlt évben is felülmutáltak minden várakozást. S íme az Úr megáldotta ezen eget-földet gyönyörködött törekvéseteket; szívünk, lelkünk közóhaja megvárosult; az ige testté lön: Aradnak ágostai hitvallása evangélikus temploma felépült!

Hogy e munkának méltó legyen a befejezése, széjjel küldtétök hazánk minden részébe szíves meghívóitokat azon üzenettel: Jertek, mert immár kész minden! Mi pedig, hitfeleitek, kész örömmel vettük a felszólítást s eljöttünk közel és távolból, hogy teljes szívvel örüljünk az örülőkkel és sirjunk a sirókkal — már t. i. hogy az öröm és hála, a meghatottság és lelkesedés könyel közöleg vegyítsük a magunkéit is. De nagy számmal jelentek meg ez ünnepélyen olyanok is, akik egyházunknak nem tagai. Bizony nem a kíváncsiság, hanem az igazi felebaráti szeretet, a nemes együttérzés, az őszinte jóindulat hozta őket egyházunk mal örömmünepére. S azért hálás szívünk teljes melegevel üdvözljük őket! Oh beh szép és megható jelenet is az, midőn a család ünnepén megjelennek a szomszédok

is, s a jóbarátok is elhozzák szíves jókívánataikat!

Eljöttünk. S amlat megpillantottuk e magas, szent templomot, amlint gyönyörködve szemléljük e szent hajlék méltóságos külsejét és belsejét, önkéntelenül Jákob azon szavai jutnak az eszünkbe: Bizony az Isten háza ez és a menyországnak kapuja! Önkéntelenül a szoltár író ama szavaira fakad ajakunk: Szerelmetes ez a te hajlékod, Seregeknek Ura! Testem és lelkem vágyik belé. Dávidnak ezen öröme és óhaja, dicsérete és vágya képezze jelen elméledésünknek tárgyát.

I.

Szerelmetes ez a te díszes hajlékod, Seregeknek Ura! Ámbár szerelmetes a legszerényebb falusi templom is. Hiszen az is a Mindenhatónak királyi laka, melyen fejedelmi zászlóként a kereszt ragyog; az is a mennyi Atyának földi háza, melyben gyermekei vele együtt lakhatnak, vele beszélgethetnek, előtte bizalommal kiönthetik szívöknek minden örömet és bánatát, melyben oktat, nevel, vezérel minket az Isten; annak a kis hajléknak az ajtaja is a mennyeknek kapuja; annak az ablaka is a mennyi Sion-felé nyílik, akár a Dániel babilóniai lakásáé; abban is megvan az a két főszékes hely: az egyik, ahol mi intézünk kéréseinket az Istenhez, a másik, ahol ő hirdeti nekünk az ő akaratát; az egyik, ahol ő szentségeiben, a másik, ahol ő igazságaiban és elveiben ismerjük meg; az oltár, amely a szószerk igéinek nyit utat a szívbe, és a szó szerk, amely arra tanít, hogyan kell járniunk az oltárhoz.

De az ily nyönyörű alkotás, mint ez a szentegyház, még szerelmetesebb hajléka az I-

tennek, mert annak tanúsága, hogy ahol ilyen templom épül, ott az Isten seregeknek ura. Az áhitatos seregeké. Hiszen a magasba nyúló templom szembeszökő bizonyossága annak, hogy azok, akik azt építették, nem tudtak megelégedni a föld porával és lelkük a magasba törekedett. A munkás seregeké, kik még a valási közöny és dermedtség e korában is példás buzgóságot fejtettek ki, s némelyikük be nem érve az egy évre terjedő munkával, az egyháznak holta után is cselekvő tagja akart maradni olyképp, hogy végrendeletében első örökösvé tette a Jézust. Az áldozatkész seregeké, kiknek szenvedélye volt az adakozás, kikből az adományt nem kellett préselni, mint az éretlen szőlőtől a bort; folyt az önként, mint a sejtől a méz; kiknek az volt a hitük, hogy adakozva gazdagodnak, osztogatva sokszoroznak, vetve aratnak. A harcos seregeké. Hiszen minden templom egy erőd, egy vár, mely fennem hirdeti, hogy tövében egy sereg táborozik, mely folytatni akarja az igazságnak, világosságnak és szeretetnek ama szent harcát, amelynek nyomán nem hogy vér és könny fakadna, hanem élet és áldás tenyész; minden templomjótó egy-egy termopilei szoros, mely megett az Úr az azon választottal sorakoznak, szervezkednek, kik — legyen bár az ellenség özőn, vele megalkudni, a szent ügyet elárulni nem hajlandók, sőt vele szembe szállni, a lelki szabadságot halálig védeni készek.

Óh, hogy ne volna szerelmetes az a hajlék, mely ily seregekről tesz tanúságot, melynek tornya, falai, oltára, szószerke, minden széledénye, ablaka, padja, sőt minden köve a késő unokáknak is ily élő hitet prédikál. Én hiszem és remélem, hogy e néma és mégis hangosan és ékesen szóló köveknek beszédje, ha volna.

kereskedelmi törvény értelmében szerkesztett, a végeladás alá kerülő áruk értékét egyenként feltüntető leltár lett csatolva.

Részint a kereskedelemügyi miniszter felhívására, részint az illető törvényhatósági bizottság megkeresése folytán véleményt adott a közgyűlés Füzesgyarmat község vásártérének áthelyezése, Ujszentanna község helypénzdíj-szabályzatának törvébe vett módosítása, Gádoros község helyi vásárainak állatfelhajtással való kibővítése, a bókácsbatali vasúti állomáshoz vezető úton a vámszedési jog meghosszabbítása tárgyában.

Behatóan foglalkozott a közgyűlés ezután a város által alkotandó vásárrendtartási szabályrendelettel, melynek törvébe vett egyes rendelkezéseire megtette észrevételeit. A kereskedelmi forgalom szabadságának megóvása érdekében különösen kifogásolta a kamara azt a szakaszt, amelynek értelmében élelmiszereknek bizonyos, a szabályrendeletben meghatározott ményiségben felül való vásárlása nem lenne megengedve.

Végül Czukor László beltagnak több indítványát tárgyalta a közgyűlés. Czukor első indítványa az volt, hogy az ipari szakiskolák végzett növendékeinek katonai szolgálati ideje egy évre szorítsassék sily értelemben írjon fel a kamara a kereskedelemügyi miniszterhez. A közgyűlés Czukornak ezt az indítványát elfogadta, annak az indítványának tárgyalására pedig, hogy a kamara tegyen illetékes helyen lépéseket a különböző aradi iskolákban a tanításnak egy és ugyanazon időben való tartására, és továbbá, hogy a felső kereskedelmi iskola utolsó évfolyamot végző növendékei köteleztessenek a gyakorlati működésre — bizottságot küldött ki a közgyűlés.

Kristyóry János elnök a közgyűlést azzal kezeli, hogy a kamara izraelita vallású tagjainak az izraelita újév alkalmából boldog új évet kívánt. A jelen voltak ezt zajos éljenzéssel vették tudomásul.

A közgyűlésen Kristyóry János elnöklete alatt jelen voltak:

Reinhart Gyula alelnök, Bing Vilmos, Dományi József, Funkelstein József, Glück Dező, Goldschmidt

Sándor, Reiniger A. S., Wadowszky Gusztáv, Weisz David, Balogh Dávid, Békési Ferenc, Czukor László, Gruber István, Meisztrovics János, Probst Mihály, Sebesy Ferenc, Solymos József, Steigerwald Alajos, Szántay Lajos beltagok, Kocsi András, Rasovszky Emil, Fekete Sándor, Achim János, Lakatos Pál, Lélek István, Györgyevits Mihály, Deutsch Bernát, Glück Károly, Müller József, Zima Tibor levezető tagok és Marschall Lajos dr. titkár.

Amerikai magyarok Aradon. Zarándokút a vértanúk sírjához.

(A Nemzeti Szövetség ünnepé.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19

Messziről, a tengeren túlról érkeztek ma Aradra azok a vendégek, akik idegen földön is megőrzött kegyeletüket rótták le a vértanúk emléke iránt, hogy jelét adják hazaszeretetüknek, amely a távolban sem veszett ki szívékből. A kisdud csoportlátólag jól érezte magát a magyar szabadságharc vérrel áztatott földjén, ahova az emlékezés ezer kapcsa fűz minden magyar embert.

Az amerikai vendégek aradi látogatásáról alábbi tudósításunk szól:

(A fogadtatás.)

Ma délelőtt a Budapestről jövő gyorsvonattal érkezett meg Aradra az amerikai magyarok küldöttsége, amely Budapesten résztvevő a Washington-szobor leleplezési ünnepén. A küldöttség fogadtatására az aradi nemzeti szövetség képviselőiben a következők jelentek meg: *Institoris Kálmán* polgármester, *Varjassy Lajos* helyettes polgármester, *Müllig József* iskola felügyelő, *Virág Lajos*, *Fülöp Endre*, *Almási T. Pál*, *Bokor Alajos*, *Szilágyi György*, *Kossuth Pál* és még számosan. A berobogó vonatról le szálló jelvényes küldöttséget lelkes éjjenzéssel fogadták, majd *Institoris Kálmán* a következő beszéddel üdvözölte őket:

— Az aradi nemzeti szövetség nevében vendégszeretettel üdvözölöm az amerikai magyarokat, akik túl a tengerrel eljöttek, hogy a sza-

badságharcnak vértanúit iránt táplált kegyeletüknek szóval és tettel kifejezési adjanak. Biztosíthatom kedves vendégeinket arról, hogy megőrzött hazafias érzelmük iránt tisztelettel és becsüléssel viseltetünk. Hozta Isten önöket Aradon!

A küldöttség nevében *Zsuzs József* válaszolt. Utalt ama soha el nem muló erős hazaszeretetre, amelynek megnyilvánulása a mai küldöttség.

(A vesztőhelyen.)

Az amerikai küldöttség, melynek sorában több hölgy is volt, kocsiakra szállva, elment a vértanúk vesztőhelyére. Valamennyi mellén ott volt a Washington-jelvény s ezenkívül azoknak az egyesületeknek a jelvénye, amelyeknek képviselőiben eljöttek. Meghatottsággal szemlélték a nagy történelmi esemény színhelyét egyben csodálatukat fejezték ki, hogy e hely még mindig magános ember tulajdonában van. A küldöttség elhelyezkedett a szobor körül s elémekelték a Himnuszot. Ezután *Bárándy Oszkár* dr. a következő beszédet mondotta el:

— Imádkozunk! A mindenható magasztos templomában, a mennyboltozatos ég alatt. Imádkozni jöttünk hozzátok, a szabadság szent vértanúhoz. Imádkozni e szent helyre, ahol lelkeitek bolyong. Vagy tán nem imádság-e az, ha a lelkeitek felemeljük a fölfestett szent emlékeihez, nem imádság-e az, ha honszerelmünk könyeivel öntözzük a göröngyöket, amelyeket hazánk szabadságáért kiöntött véretek áztatott egykoron. A földgömb másik oldaláról zarándokoltunk hozzátok, hogy elhozzuk kegyeletünk adóját. E koszorút és egy szabad világ szabad levegőjét hoztuk magunkkal e helyre, ahol szívünk a ti nagy szellemetekkel összeforrv, megijjodik, megizmosodik édes szülőhazánk szeretetében. Bűnfát, vértanú nevet jutított nektek az önkény, nekünk meg vándorbotot. Aki utolsó csepp véretekét áldoztatók a szabadságért, eljöttünk szent emlékekhez, mi, a hazájukból elvándorolt magyarok, akik vándorbottal kezünkben találtuk meg azt, amiért ti éltetek adtatok: a szabadságot. Egy szabad haza szabad polgárral küldik ezt nektek, a szabadságért elvérzett hőseknek.

nak is — aminthogy ne legyenek — az utódok közt kövek, még azokat is életre fogja ébreszteni.

De nemcsak azért szerelnetes a hajlék, mert arról tesz tanuságot, hogy az Isten seregeknek ura, hanem azért is, mert benne a veréb is talál házat és a fecske is fészket.

Ezzel azonban nem az van mondva, hogy a sasok számára itten nincsen hely, hogy nekik a templom nem való. Szörnyű magasan kellene még repülnie a legmagasabb röptű sasnak is, hogy a napot elérje s még magasabban a legképzettebb tudósnak is, hogy az Isten országának titkait megértse. Valamint örült az a hatalom és méltóság is, amely nem tudja, hogy a Mindenhatóhoz képest a legmagasabb is csak nyomorult féreg, és szánando ember az, aki azt hiszi, hogy a világban elfoglalt magas állásánál fogva szegyeintie kell az itteni leborulást; aki nem érzi, hogy az ember az Isten előtt leborulva emelkedik, megalázkodva magasztosul, türelmével épül. Jöjjenek a sasok is, hogy emelkedjenek; s hogy szárnyaikra véve a verebet és a fecskét, azokat is emeljék — kegyes példájukkal a népet neveljék. És jöjjenek az égnek egyéb madarai is. Hol éreznének magukat jobban, mint a templomi gyülekezetben, ahol a hivek ugyszólván egy erdőt képeznek, melyben a fák ágakkal egymást támogatják, gyökereikkel egymásba fogóznak, hogy megközhessenek az élet viharával és védelmet, oltalmat nyújtsanak a madaraknak.

De a zsoltáriró nem azokat említi, akik másutt is szívesen látott vendégek, hanem a hontalanokat és üldözötteket — az Isten házába, úgy mond, a vándor fecske és az üldözött veréb is fészket talál. És ezt magam is láttam és tapasztaltam. Oh hányszor voltam ta-

nua annak, hogy e hajlékban az ártatlan gyermek az árvák Atyjához, a bánatos özvegy könyvelt szemét és szívét a védtelenek Oltalmazójához emelte. S mintha e néma falak felfogták volna e kesergők szívéből felszakadó sóhajokat, s mintha visszhangjuk elvitte volna a mennybe a könyörgéseket; s mintha az a kemény kő, melyre a szenvedők könyve hullt, megérezte, megosztotta volna fájdalmukat: imádságukból megkönyebbülve, megvigasztalódva kelt fel a gyászolók, s a távozóknak arcán a megnyugvás és reménység mutatkozott.

Akik tehát a szenvedések oceánja felett haladva, az élet viharai által zaklattatva már-már csüggedtek, lme, a templom, a háborgó tenger közepén fekvő árnyas sziget, mely ekként hívogat: Jöjjetek énhozzám, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, itt nyugalmat találtok! Akiknek hite, reménye, szíve, lelke sorvad, jöjjetek ide! A világ nagy áldásnak mondja az olyan kórházat, amelyben minden beteg — legyen bár a legszegényebb — ápolást és orvosszereket talál. Vegyétek hát tudomásul, hogy a lélek betegségének nagyszerű gyógyháza a templom. Ingyen osztogatják itt az árvasságot — az igét; s oh mennyi beteg lelket gyógyított az már meg! Minden sebre van itt enyhítő balzsam: az imádság, a könyörgés. — Más betegek a hegyek közé, a fenyvesekbe menekülnek. Ti az oltár számolyánál, a keresztt lábainál kerestetek enyhülést, erőt és életet. A Golgota ugyan a legalszönyebb hegy, s mégis annyiban a legmagasabb, hogy lelkünk sehol sem emelkedik annyira a bűnök fekete tengerének színe fölé, sehol sem közelíti meg annyira az eget, mint e hegyen; környékén legegészségesebb, legtisztább a le-

vegő; róla a világ legszebb táját — a mennyet látja nyitva az ember; csak őt forrás fakad ugyan rajta, de az örökéletet adó; a fenyvesekre itt csak a keresztfé emlékeztet, de bár ez is teljesen lombtalan, mégis az összes fenyvesekénél üdítőbb az árnya, az Eden fánál is több és jobb a gyümölcse; a Golgotán csak egy virág tenyészik, az, amelyiknek szenterény a neve, de az nem csak üdít, hanem üdvözít is a lelket. Azért jöjjetek ide!

II.

Szerelmetes e hajlék, Uram, mert tanuságot tesz arról, hogy te seregeknek Ura vagy, s mert benne a fecske és a veréb is fészket talál, s azért élő, erős Isten, ide — hozzád kívánkozik az én szíven és testem. Adja Isten, hogy Dávidnak e vágya mindnyájunknak hő óbaja legyen, már azért is, mert kétségtelen, hogy templomaink legnagyobb ékessége a zsufolttság; sőt a nagy, de üres templom, nem hogy disze, hanem szégyene — ha nem is a városnak, hanem a gyülekezetnek. És én hiszem is, hogy tudja, érzi azt minden egyház, hogy nem elég szép templomot építenie, hanem — hogy büszke lehessen rá — használnia is kell az Isten házáat. A helybeil gyülekezet hivelről pedig felteszem, remélem, tudom hogy teljes szívvel csatlakoznak a zsoltáriró azon óhajához: Kívánkozik az én testem is az élő Istenhez.

De teszik ezt nem csak azért, mert különben templomuk nem lehetne díszes, hanem még inkább azért, mert templomjárás nélkül nem vagyunk igazi keresztyéneknek mondhatók. Ezzel nem azt állítom, hogy a templom falai teszik az embert keresztyénné. Igazuk van azoknak, akik azt hangoztatják, hogy a

E szavak kíséretében Birády Oszkár dr. letette a koszorút.

A nagy hatást keltő beszéd elhangzása után a Kossuth-szövetség titkára, Kurucz Lajos a következő leikes szónoklatot tartotta:

— Polgártársak, magyar testvéreim! A múltnak sötét árnyai ölelkeznek a feltörő jövőendő előrevetett ragyogásával. S a jelen viszonyai között dobogó kebellem, lángoló érzéssel, főkelt lelkesedéssel fogadunk mindent, ami a dicsően letűnt múlt, a szabadság fellángolása szent korára emlékeztet. Arra a korra, amelyet örökségül kaptunk apáinktól s hagyandunk fiainknak.

Most is, midőn egy nagy nemzeti misszió nyer kifejezést Amerikába szakadt véreinknek idezarándoklásában — most is itt is felébred, újjászületik lelkünkben az a közös érzés, a hazaszeretet szent érzése.

Es azok, kik azt hitték, hogy a hantok, a tizenhárom porát takaró hantok, a nemzet gyálázatának lesznek emlékei — nagyon csalatkoztak. Itt ujul fel mindig és folytonosan a véres napok dicsőségeln táplálkozó és abból erőt és kitartást merítő lelkesedés, mely a bajok és veszedelmek napjaiban annyi dicsőséges tetre buzdította ezt a maroknyi népet.

Midőn az ünneplés pillanatokban összefoly-nak előttem anyák könyei s látom felbuzdulni az apákat és férfiakat, akkor nem félek, nem félhetek a jövődőtől.

Magyarok istene, áldd meg a hont s ha kell ne egy, de száz Aradot adj bár, csak küldd a szenvedések napjaiban mindenható áldásodat, melyek után a nagy szabad Magyarországot adhasuk örökségül utódainknak. — Adj a Isten!

Kurucz Lajos tartalmas beszéde után az amerikai magyarok elénekelték a Szózatot.

(A vértanu szobornál.)

A küldöttség a kegyeletos ünnepség után a vértanúk szobrához, a Szabadság-térre vonult s hódolattal adózott nagyjaink emlékének. Itt helyezték el az amerikai „Szabadság” olvasóinak koszoruját.

A vértanúk emlékének Kalasay Sándor pittsburgi ev. ref. lelkész tartott magasan szárnyaló beszédet. A vándor madarakhoz hasonlított

tolta Amerikába szakadó véreinket, akik Washington szobrát, mint a szabadság szimbólumát adták ajándékba a nemzetnek.

A beszéd után Járóssy Jenő egy szép alkalmi költeményt ezavalt.

A szobornál lefolyt ünnepségekben már az időközben nagyszámban összegyűlt közönség is résztvett s leikesen éltette a hazafias amerikaiakat.

Institúció Kálmán polgármester üdvözölte a tengeren túlról eljött vendégeinket, kik eljöttek a világtörténelem egyik legnagyobb eseményének a színhelyére, hogy kegyelettel adózzanak a szabadság hősei iránt. Azok a polgárok, akik eljöttek, oly ténytet követtek el, amely emlékezetes marad. Örömmel tölt el bennünket, hogy az amerikaiak nem feledik el magyar mivoltukat. Tartásuk meg hazafias érzéseket továbbra is, plántálják véreikbe s e szellemben neveljék gyermekeiket.

(Az Erekiyemuzeumban.)

Azután a szabadságharc erekiyemuzeumot tekintették meg. Érdeklődéssel és kegyelettel szemlélték történelmi idők tauulságait s aligallg tudtak megválni a hazaszeretetről e hajlékától.

A vendégek közül többen jelvényeket ajándékoztak az aradi erekiye muzeumnak. Kovács György a Széchenyi egyesület, Szepessy József a Washington és az amerikai küldöttség, Horváth István a Szent József, Vince Florián pedig a Magyar ifjúság egyesületének jelvényeit adományoztak a muzeumnak.

Az amerikai magyarokat utjokban, Zsuzs József a Nemzeti-Szövetség elnöke és az egyetemi polgárok Kossuth-Szövetsége kísérte el. A vendégek délután négy órakor hagyták el Aradot.

A küldöttségben a következők vettek részt: Vince Florián, Kovács György, Hoffer József, Horváth István, Fuzy Pálné és leánya, Kiss Ferenc, Kormanyos József, Pakesz Juliska, Mikus Róza, Kassay Sándor, Kovács Miklós György, Birády Oszkár dr. és neje, Szepessy L. József és neje, Rabi József és neje, Zanyiczky Agoston, Dezsó János, Vassó Ferenc, Karabincsz Gyula, Vinciczay László, Lőkös József és neje, Kányi Tihamér, Markos György, Ujlaky Marcel, Járóssy Sándorné, Piet

templomjárás nem üdvözít; de azoknak is, akik figyelmeztetnek arra, hogy a templomkerülés kárnozatra sodor, amennyiben aki a templomát elveszti, elveszti az előbb-utóbb a hitét is, s végre maga is elvesz. Igazuk van azoknak, akik azt mondják, hogy imádkozhatik az ember nem csak a templomban. És imádkozhatik is. De jól tudjuk, hol szoktak azok imádkozni, akiket az ünnepnapon sem látunk az Ur házában; és mi a neve azon istennek, a melynek ők olyankor szolgálnak. Tudjuk, hogy ez nem tartja meg az az ígét, aki meg sem hallgatja; nem nyitja az meg előtte a szívet, aki elzárja még a fülét is; nem s entell az neki az akaratát, aki még a figyelmét is megvonja tőle.

De ünnepnek tekintjük a vasárnapot is és látogassuk a templomot gyakran. Akit évenként csak egyszer-kétszer látogatnak meg, ahhoz többnyire nem vonzalomból, hanem csakis illendőségéből megyünk. Az Isten a mi szerető menyei Atyánk. Lássuk be tehát, hogy nagy illetlenség volna, ha csak aféle illendőségi látogatásokat tennénk nála. Ne mondja senki, hogy az ily rendes templomlátogatásra nincs ideje. Még a legnagyobb elfoglaltság mellett is szakít magának az ember időt a táplálkozásra, csak a lelke vész némelyikünknek éhen, mert ugymond, nincs ideje az Isten igéjével táplálkozni.

S akik az Isten házába jöttek, öltözetek tiszta, új ruhát: A hitnek ruháját, mely kétezer éves ugyan és mégis teljesen új és hófehér; továbbá a hiten alapuló reménynek zöld, bársony öltönyét, mely lelkünket megvédi a sorvadástól; és a szeretetnek bíborpalástját, mely annyira terjedelmes, hogy mindeneket elfedez. E nemzeti ruhánál nem szebb a királyi öltözet sem, ha még annyi arany és gyémánt borítaná.

De vágyakozzék és jöjjön a templomba ne csak a test, hanem a lélek is — a leiketlen testeknek temetőben és nem a templomban van a helyük. Dávid azt mondja: az én szívem is kivánkozik az élő Istenhez. Tudjátok, hogy Juliusz Cézár egyszer áldozott s a leölt álatnak nem találták a szívet. A táltosok ezt rossz ómennek tekintették, s azt mondták, hogy az ilyen áldozat nem lehet kedves az Istennek. Ha a szivtelen áldozatról a pogányok is így ítélték, hogyan fog az álnok ember imádsága felől ítélni a mindentudó Isten? Szóval, ma ne legyen a templomszentelésnek vége, hanem további életünk legyen annak méltó folytatása; szenteljük napokint szíveinket az Isten templomává, tudva azt, hogy az élő Istennek élő templomokra van szüksége, azokban telik legfőbb gyönyörűsége.

A zsoláríróknak annyira vágya a templom, hogy azt tartja élete legfőbb boldogságának. Ezt a szövegben is állítja, mondván: Boldogok azok, akik a te házában laknak és szüntelen téged dicsérnek, erős Isten; de máskor is ezt vallotta: Egy dolgot kértem az Uról, most is azt kérem, hogy lakhassam az Urnak házában életemnek minden idején, mert jobb a te házában Uram, egy nap, mint másutt ezer; és ha választanom kellene templom és palota közt, inkább leszek a te hajlékodon koldus, mint másutt király.

Immár az Isten házában legszorosabb értelemben vett lakói a lelkészek. Tudom, hogy sok a panaszkodás. De azt is tudom, hogy akik közülük teljes szívükből szeretik az Urat, azok az állásukkal járó keserűsükről is azt vallják Pál apostollal: amit szenvedünk, nem hasonlítható hivatásunk dicsőségéhez (Rom. 8, 18) Azon kezdem e boldogság jellemzését, hogy az Ur az ő evangéliomát reánk bizta. Még Jézus

rasewszky Oszkár Kázmér, Janits T. bor. Kivülük itt voltak: Kovács László, a Kossuth-szövetség elnöke, Vince István a szövetség alelnöke, Trenkó József, Kurucz Lajos, Járóssy Jenő, Brédli István, Bencze József és Melha Armand szövetségi tagok és még számosan.

Egy katona kálváriája.

(Szenvedések elől a halálba.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Egy Manlicher-fegyver dördült el tegnap délután a nagyváradi honvéd kaszárnyában. Szegény közlegény élete fátylát oltotta ki a gyilkos golyó, mely egy élet keserűségét szüntette meg. A brutalitás üdözte a halálba az öngyilkos katonát, a vérlázító kegyetlenség, mely napirenden van a kaszárnyáknak idegen szemek elől gondosan elzárt falai között. Csák Dezsőnek hívják a szerencsétlen öngyilkost, kinek szomorú sorsáról következőkben számol be tudósítónk:

Csák Dezső betűszedő szorgalmas munkás ember volt s szakértelmével és igyekezetével teljesen kiérdemelte a nagyváradi nyomdatulajdonosok megalégedését. Augusztus elsején bevonult katonának a 4. honvédegyalogezredhez s megkezdte a kaszárnyában és a gyakorlótereken a gyöngyöletet. Szorgalmas, kötelességundó volt a katonaságnál is, felebbvalól szerettek pontosága miatt, csupán a káplárja tetszését nem tudta megnyerni.

A káplár folytonosan üdözte a szegény katonát, aki szokás szerint hiába panaszkodott főlebbvalója ellen, legfőlebb azt érte el, hogy őt zárták be. Szó nélkül türte a kegyetlenségeket, míg végre megsokallta az embertelen bánásmódot és föllázadt benne az önértet. A durva káplár ugyanis gyakorlatozás közben nekirontott a szegény Csák Dezsőnek, s minden ok nélkül teljes erővel többestör arcul csapta. A szegény katona arcát elfutotta a vér, fegyverét eldobva odakiáltotta a vadállati dübörgésben tájékozódó káplárnak:

— Amig pofozzék a katonákat, addig nem fogok a kesembe fegyvert. Nem bánom, akasszának fel, vagy löjjenek főbe!

is e megbizását minden csodatétjénél többre becsülte. legnagyobb boldogságának az Igehirdetést, földi trónjának a szószéket tartotta. Továbbá reánk bizta az ő szent Fia által megkezdett munkának és harcnak folytatását; miniket tett szentegyháza építésének munkavezetőjévé, seregeinek századosává. S végre ami a papi hivatásnak legszebb, legnemesebb része: minket bizott meg azzal, hogy letöröljük a kesergőknek könyeit és bekötözzük hivelnek vérszobort. Ez valóban oly érdemen fölüli kitüntetés és boldogság, hogy az ember ezer gyarlóságának tudatában önkéntelenül is felsőhajt: Ki vagyok én, Uram, hogy ily dicsőségek és tisztességgel megékesítettél!

Hanem az Isten házában lakója és a lakók boldogságának részese lehet és legyen is mindenki. Mint Simeon, ő is karjaira veheti Jézust; mint Mária, ő is a lábához telepedhetik; mint János, ő is a keblére hajtva a fejét, bele tekinthet a szívébe; mint a tanítványok, ő is egy asztalhoz ülhet vele; mint Simon, ő is segíthet vinni a keresztjét; mint Magdolna, ő is láthatja Jézust, ha nem is színről színre, de legalább azon leghívebb képét, melyet ő maga festett az evangéliomokba; mint az apostolok, ő is az Urnak munkatársa lehet.

Bizony csak az nem méltatja a boldogságot, aki azt még meg sem izlelte; bizony a legnagyobb áldástól fosztja meg magát az, aki kerüli a templomot, kerüli az Istent.

S azért megváltó Jézusunk, nyisd meg szemeinket, hogy lássuk hajlékod szépségét, ihlesd szíveinket, hogy óhajsuk szolgálhatnunk boldogságát. Amen.

A felebbvalól belátták, hogy igaza van, elsimították az engedetlenséget, melyet különben a katonai törvények fegyvelemsértés címén súlyosan büntetnek. A káplár azonban az eset után is hasonlóképen üldözte a katonát, aki vasárnap mulatozás közben keservesen panaszkodott társai előtt, hogy mily kegyetlenül bánnak vele a katonaságnál.

— Meglátjátok nem sokáig bírom ki ezt a kegyetlenséget, — mondogatta társainak Csák Dezső, de senkinek sem jutott eszébe, hogy ön gyilkossági szándékot forgat fejében.

Tegnapelőtt ismét kegyetlenül megverte káplárja, s erre véglegesen elhatározta az öngyilkosságot. Fegyverét lekasztva a szegről, éles töltéseket rakott belé. Délután két órakor hirtelen fegyverdőrej hangzott a legénységi szobában, s mire a közellévők berohantak, ott látták a padlón fekvő, a vérbelefagyott katonát. Az előhívott orvos rögtön a kórházba szállította az öngyilkost, aki négy órai kintlódás után délután hat órakor meghalt.

Ma eltemették fényes parádéval. De hogy az a bestiális káplár fog-e bünhődni ezért az embergyilkosságért, az egyáltalán nem bizonyos. Oly olcsó az emberélet! . . .

Lys Noir házassága.

(Raul Auernheimer felesége.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Nekünk magyaroknak rettenetesen nehéz bejutnunk a világirodalomba. Még a szomszédos Ausztria irodalmi körei sem hajlandók értéknek elfogadni a magyar irodalmárokat s nem tudni, mi minden kell ahhoz, hogy még az osztrák német írók körében is számot tegyen valamiféle magyar ember. S a mire semmiféle irodalmi működés elegendő jogcímnem nem bizonyult, a mit sehogy másképp ilyen gyorsan kivívni nem lehetett volna: egy magyar író im bejutott az osztrák irodalomba.

Sora van ennek is, érdekes sora.

A legkiválóbb magyar irodalmi hetilapokban és *de Ujság*-ban nem is olyan régen, fellette csinos versek láttak napvilágot. *Lys Noir* néven jelentek meg s csak befentések tudták, hogy *Lys Noir* voltaképpen egy csodaszép, fiatal asszony, a kinek *Leopold* Irén a polgári neve s özvegye egy szekszárdi földesurnak, a ki fiatalon halt meg, maga mögött hagyva alig tizenhét esztendőes feleségét és kisgyermekét, Klárikát.

Lys Noir verseiről és *Leopold*né szépségéről sokat beszéltek a főváros előkelő társaságában mindenütt. A versek erős talentumról és tiszta asszonyi látóképességről tettek tanúságot, az asszony szépsége pedig csodálatos konglomerátuma volt minden asszonyi bájnak és szépségnek.

*Leopold*né az ideai nyarat távol töltötte hazájától. *Gossensass*-ba, a szép tirolai fürdőhelyre menekült a forró magyar nyár elől s itt, a hol az agg lben fagyos szive is lánggra gyulladt egykoron a tizenhét esztendőes *Hilda* iránt, szerelem támadt *Lys Noir* nyomán is. *Lys Noir*, a magyar költő összetalálkozott *Raul Auernheimer*-rel, a ki a *Neue Freie Presse* tárcarovatának egyik oszlopos tagja s a ki a *Rosen die sie nicht erreichen* című regényével és a *Lebemannen* című novellakötetével nagy feltűnést keltett.

A két fiatal poéta-lélek hamar egymásra talál, s most, haldokló ősz végén jön a hír, hogy lakodalom lesz *Gossensass*-ban: *Raul Auernheimer* nőül veszi *Lys Noir*-t.

Egy magyar író hát valahogy bejutott az osztrák irodalomba. És talán ez az egyetlen magyar író, a ki szeretni is fogja — az osztrák irodalmat.

Beszélgetés Kossuth Lajos Tivadarral. Visszamegy Milanóba.

(Egy aradi vállalkozóról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Az országos függetlenségi pártkör fényes helyiségét tegnap este érdekes vendég látogatta meg, aki külföldről jött, a verőfényes Itáliából, de aki a messzi idegenben is oly közel van szívünkhöz: *Kossuth* Lajos kisebbik fia.

Kossuth Lajos Tivadar nyugalmazott olasz vasúti elnökgazgató, néhány napja a fővárosban időzik s természetesen bátyjánál, Magyarország kereskedelmi miniszterénél lakik. Habár ifjabb a fivérénel, külsejére talán öregebbnek látszik, de csak egy pillanatra. Mihelyt beszélni kezd, — gyönyörű, folyékony magyarsággal beszél, — szemei felcsillanok s az erőteljes férfi valósággal megfiatalítja a lelkeség, amelylyel tárgyát magyarázza, különösen, ha gazdasági dolgokkal foglalkozik.

A függetlenségi pártkörben a két *Kossuth* *Leszkay* Gyula és *Zichy* Miklós gróf fogadták s a fogadó-teremben már egy hódoló küldöttség várta *Kossuth* minisztert. Az ungváriak deputációja volt ez, *Visontai* Soma képviselővel. A város díszpolgári oklevelét hozták el *Kossuth* Ferencnek. Ungvár követe tüzes szónoklatot vágott ki . . . *Kossuth* Lajos Tivadar szerényen félre vonult s szeme a távolba révedezett. Talán arra gondolt, hogy közel hat évtizede atyjukkal, a magyar szabadság megteremtőjével, menekülniök kellett e hazából s ime, most bátyja Magyarország legnagyobb pártjának vezére, az államkormányzat részese. Es meghatottságát alig tudta palástolni, mikor *Kossuth* Ferenc azt hangoztatta, hogy a függetlenségi párt nem adta föl elveit, hirdeti továbbra is, ő maga még a király előtt is hirdette ezeket.

A beszédek eibangzása után a küldöttség tagjait *Kossuth* Lajos Tivadarnak is bemutatják, aki félórán át szívesen társalgott velük az iparról, kivándorlásról, az önálló vámterületről. A gazdasági önállóságról elmésen jegyezte meg:

— Az önálló vámterület kétségtelenül sokat lendítene iparunkon. De ne felejtjük el, hogy az olyan, mint egy emeltyű. *Nem önműködő, hanem olyan, amely erős karri kíván . . .*

Egy újságíró később megkérdezte az ifjabb *Kossuth*-ot, vajjon igaz e az a hír, hogy megtelepszik Magyarországon?

— *Nem*, — mondotta, — *erről szó sincs*. Kétszer egy évben ellátogatok hazámba, most is csak látogatóban vagyok itt. Amikor tavasszal itthon jártam, bizony aggodalommal voltam eltelve, de, ime, az ősz megnyugvást hozott nekem. Annyi bizonyos, hogy széles vállakra és erős akaratra van szükség . . .

Arra a kérdésre, vajjon egyáltalán nincs-e szándéka visszatérni hazájába — így felelt:

— Talán, ha fiatalabb volnék . . . De én bizony már ötvenhat éve élek odakint. Próbáltam dacolni az idővel, visszatartani a fiatalságot, de nem nagyon sikerült, — mondotta s mosolyogva tarkójára mutatott, amelyet két oldalt árnyékolnak be őszes fűrtök.

— En odakünn a magyar faj előretolt pionja vagyok, — folytatta *Kossuth*, — s fajomnak nem váltam kárára. Ilyenekre is szükség van . . . De ezentul évenként kétszer, ha lehet, háromszor is eljövök haza. Ez azonban nem bizonyos, mert ha nem is vasúti ügyek, de másnemű kötelezettségek lefoglalnak *Milánóban*.

Ezután a milánói viszonyokról esett szó.

— *Milánóban*, — folytatta *Kossuth*, — igen tekintélyes magyar kolónia van, de tényként

kell megállapítanom, hogy tagjai csupa Izraeliták, akik egytől egyig derék, jó magyarok. *Jakobovits* szegedi, *Rosenfeld* szolnoki származásu ember, két nagy pénzintézet vezérigazgatója, *Deutsch aradi ember*, vasúti vállalkozó: a kolónia legelőkelőbb tagja s mindhárom kitűnő magyar ember.

Kossuth Lajos Tivadar sok érdekes apróságot mondott el az olaszországi közállapotokról, majd bátyjával együtt távozott a klubból.

Az ifjabb *Kossuth* körülbelül még egy héttig marad Budapesten s aztán visszatér állandó tartózkodási helyére, *Milánóba*.

Vadászat a Szabadságtéren.

Madárszüret az aszfalton.

(Különös kávéházi vendégek.)

Arad, szeptember 19.

Érzékeny szívű poéták, akiknek az őszi fuvallom mindig egy-egy nagy adag világfájdalmat is hoz magával, igen kitűnő alanyi költeményhez való tárgyat találhattak volna tegnap este a Szabadságtér hepehupás kövezetén. Egy csomó vándormadarat, szegény, csüggedt kis állatokat, melyeket a hideg eső félig megfagyasztott s melyek fáradtan szállottak le egy kis pihenőre. Es nem pihenhettek. Vastagszímájú, vastagszívű emberek megkergették, összefogdosták őket. Hajh, érzékeny szívű poéták igen igen szépen megénekelhették ezt az esetet.

Mi azonban, akik sem érzékeny szívűek, sem poéták nem vagyunk, mi egyszerűen konstataljuk, hogy tegnap este tíz óra tájban nagy élénkség keletkezett a Szabadságtéren. Három vándormadarcsoport szállott le egymásután a kövezetre. A melegek után hirtelen lehűlt idő meglepte őket, későn akartak elköltözni s a hideg esőtől megviselve, nem tudták utjukat folytatni. Egy csapat fülemile, egy csapat fűrj és egy kisebb csapat vadlud szállott le a kövezetre, hangos csipegéssel élénkítve a tér csendjét.

A szokatlan vendégek megjelenése mindenekelőtt a tér egyik oldalán rostokoló bérkocsisok figyelmét keltette fel. Mindjárt föl is kerekedtek és elindultak — vadászni. A fáradt fűrjek futással igyekeztek az üldözők elől megmenekülni, de hiába. A bérkocsisokhoz több éjjeli járó kelő is csatlakozott és csakhamar hangos lett a tér az ilyen felkiáltásoktól:

— Hó! Kerítsd meg!

— Az istenfáját, meglint kiszaladt!

— Pi, pi, pi! kuc, kuc! Gyere ide! A hóhér nyakazzon le, nem tudlak megfogni! Gyalázat, milyen rossz a világítás!

A vadászat mind élénkebb lett. Maga a rendőber őre is levetette hivatalos komolyágát és egy vadlud megszerzése iránt tett eredményes lépéseket. A vadlud, mint komolyabb madár, nem is sokat rezonizott, hanem engedett a hivatalos hatalomnak. A hivatalos hatalom letartóztatta és a hóna alá dugta a ludat, arra az állaspontra helyezkedvén, hogy ha már minden vasárnap nem lehet tyúk a fazekában, legalább szerdán kerüljön bele egy lud.

A bérkocsisok ugyancsak eredményesen dolgoztak. Egész csomó fűrjet fogdostak össze. Jutott a vadászszakmányból néhány későn osavargó gyerekek is, akik azután nagy diadallal cipelték haza a „vadállományt“.

A *Pözl-kávéház* nyitott ajtaján ezalatt néhány érdekes vendég érkezett a gázlámpák alá. Három fülemile. A vendégek nem rendelték sem feketét, sem kapucinert, hanem fáradtan, megijedve röpködtek a világosságban. A többi vendégek kíváncsian, érdeklődve nézték a szegény kis madarakat, melyeket a személyzet tagjai hamarosan megfogtak. Különösen a hölgyek nézegették sajnálkozva a vergődő állatokat. Nagyon sajnálták őket, de csak igen kevesnek jutott közlök eszébe, hogy a szakadó, hi-

deg esőben emberek is járkálnak, emberek, akiknek nincs lakásuk és éjjeli szállásuk. Ha azok jöttek volna be a kávéházba, aligha akadnának helyek, aki megسيمogassa őket. Sokszor jó dolog állatnak lenni.

Igy esett meg a szabadságtéri vadászat.

Nagy lopás egy aradi cégnél.

(A hűtlen segéd.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Egy hűtlen kereskedelmi alkalmazott büncs manipulációról rántotta le a leplet tegnap a véletlen. Az illető már öt esztendeje károsította munkaadóját kisebb-nagyobb lopásokkal, noha erre semmi szüksége nem volt, mert szülei vagyonos emberek. Az esetről tudósítók a következőkben számol be:

Schwarz testvéreknek a Szabadság-téren levő kézműváru üzletében már öt esztendeje van alkalmazásban Fermentzsin Márton vingai születésű segéd. Kevéssel azután, hogy a tizenkét esztendősi fiú, mint tanuló a céghez került a cégtulajdonosok észrevették, hogy a kézi pénztárból gyakran apróbb összegek hiányzanak, azt hitték azonban, hogy a pénz visszaadásnál történhető tévedések okozzák a hiányt. Az idők folyamán azonban ezek a hiányok mind a gyakoribbakká lettek, úgy, hogy a cégtulajdonosok állandóan bezárva tartották a pénzt tartalmazó fiókot. De ez az elővigyázat hiábavaló volt a legfőbb arra jó, hogy bebizonyosodjék, miszerint büncs manipulációról van szó. A bezárt fiókot a cégtulajdonosok ugyanis sokszor nyitva találták, noha egyikük sem nyitotta fel.

Most már figyelni kezdtek, hogy ki lehet a tolvaj a 14 alkalmazott közül, mert bizonyosnak látszott, hogy a tolvaj csakis azok közül kerülhetett ki. Időközben az áruraktárban is történtek lopások. Most két hónapja azután az egyik cégtag észrevette, hogy Fermentzsin Márton épen belenyúl a kézi pénztárba. Rögtön lefűlélték a tehetséges kezdőt, de nem jelentették fel az esetet a rendőrségnek, hanem Aradra hívták Vingáról a fiú jó módú szüleit s eladták nekik a fiú bűnét. A szülők megrémülve könyörögtek, hogy Schwarz testvérek ne tereljék hivatalos utra az ügyet s olyan kötelezvényt adtak a cég tulajdonosainak, mely szerint 200 korona kártérítést fizetnek, ha fiuk még egyszer lopna valamit.

Tegnap Schwarz Adolf, a cég egyik tulajdonosa észrevette, hogy Fermentzsin ismét a pénztár mellett áll és egy barchet-tekercset helyezve maga elé, elfedi vele a pénztárt. Schwarz nem szólt semmit, hanem megfigyelte, hogy mi történik. A büncs fiatal ember ezalatt kulccsal kinyitotta a bezárt pénztárfiókot s belemarkolt a pénzbe. Ebben a pillanatban Schwarz előugrott és megragadta a segéd kezét, mely tele volt pénzzel. Heti vásár lévén, a pénztárban nagy összegű pénz volt, melyből Fermentzsin épen egy tés marokkát akart lopni. Érdekes, hogy a lopást 14 alkalmazottára jelenlétében akarta elkövetni s amint kiderült, összes lopásait hasonló vakmerőséggel követte el.

A Schwarz testvérek cég az esetről jelentést tett a rendőrségnek, mely letartóztatta Fermentzsin, de kihallgatása után ismét szabadon bocsátotta. A cég az öt esztendőn át elkövetett lopások által szenvedett kárt ötször koronára teszi.

Rabgyártás.

*

Csongrádon letartóztattak egy öreg csendőrőrsvezetőt, akiről a csendőri hatóság megállapította, hogy hamisan esküdt, hamis tanúzásra akart bírni egy csomó embert és végrendeletet is hamisított. Mindezt azért tette, hogy magának anyagi hasznot szerezzen.

Az, akit most letartóztattak, legutóbb a csanádmezei Battonyán szolgált, de megelőzőleg Csongrádon huszonnyolc esztendő óta élvezte a közbizalmat és egy nagy község lakói előtt a tisztesség mintaképe volt. Most három éve jubiláris ünnepséget rendeztek számára és akkor az a kéz küldte róla a dicsőítő tudósítást, amely most letartóztatásáról kénytelen írni.

Ez a vén katona rengeteg bűnygyben nyomozott és rengeteg vádlottat csinált. Tudvalévő, hogy a csendőrök külön jutalékot kapnak minden tettes kinyomozásáért. És erről az emberről, aki valósággal gyártotta a bűncsöket, most kiderül, hogy anyagi haszon szerzéséért hamisan esküdt és ugyanezért hivatali hatalmával pressziót gyakorolt többekre.

Ne támadjon-e föl ezután a kétség a polgároknak, hogy a nyomozó csendőri közegek nem egészen hivatali lelkesedésből gyártják azt a tömérdek bűncsöt, akiket évenként a királyi ügyészségekhez liferálnak? Talán más is sarkalja a csendőrt a vádlott gyártásban, mint ambíció? Hasznot akar talán húzni a mások szabadságának jogtalan elvesztéséből. Nem állítjuk ezt határozottan, de senki se tagadhatja, hogy az ilyen leleplezés szerzőknek alkalmas az elléle gondolatok felébresztésére. S azt se tagadhatja senki, hogy a királyi ügyészségek nem elég óvatosságot mutatnak a csendőrök vádlott-gyártása körül.

Példa rá Pittner makói tanár, akit letartóztattak s aztán kiderült ártatlansága. Akiről a csendőr kiállítja a bűncsösi bizonyítványt, az ellen az ügyészség, kevés kivétellel, vádiratot készít. Nem kutatja, hogy mi módon tette bűncsös az illetőt a csendőr. Így egész családok nyuzalmát dulják föl, tisztos egzisztenciákat pusztítanak el a csendőr kapzsisága miatt. Ha a bíróság föl is menti a vádlottat a csendőr vádjai alól, azzal még nem szerezte meg az erkölcsi elégtételt. A kárörvendő ellenségek és a boldogan „sajnálkozó” barátok örökké azt bangoztatják, hogy az ügyészség bizonyosan nem ok nélkül emelt vádat. Azt senki se gondolja, hogy a csendőr kapzsisága juttatta az illetőt a vádlottak padjára.

A magyar igazságszolgáltatás nagy szegénységét és kiáltó fogyatékoságát tárja föl ez a csendőri botrány. Szükséges volna, hogy előtűt ne csak mi, ne csak a zaklatott polgárság gondolkoznék, hanem az igazságszolgáltatás faktora is, a kiknek módjuk volna az anomáliákat csökkenteni. Csak egy kis humanitás, érző szív és tiszta szem kell hozzá.

B. L.

SPORT.

+ Kerékpár-verseny. Az aradi Meteor kerékpárklub szeptember hó 30-án délután 2 órakor kerékpárversenyt rendez 50 km. távon „Arad város bajnokságáért” melyre Aradváros összes sport egyesületét meghívja. Feltételek:

A versenyen csak aradi sportegylet tagja indulhat, ki legalább három hónapja aradi la-

kos és ugyanannyi ideje egyleti tag. A versenyt 50 km. távon tartják a pécskai országúton. Indulás délután 2 órakor a Pécskai-úti vámházról; a beérkezés ugyanott van. A versenyző köteles a fordulóhoz kiküldött ellenőrzőnek nevét bemondani, ellenesetben nem díjaztatik. Nevezési díj nincsen. A nevezésnek tartalmaznia kell a versenyző és együletének nevét s utóbbinak igazolását, hogy az illető tényleg tagja. A bajnoki címet a győztes csak akkor nyeri el, ha az 50 km. 1 óra 50 percen belül futja be, ellenesetben csak idő-érmet kap. Díjazás a következő: I-sőnek Aradváros bajnoka cím és díszített, aranyozott ezüst érem bajnoki szalaggal. II-ik, III-ik, IV-ik, V-iknek nagy ezüst érem, ha a távot 2 óra 20 percen belül futja be. A nevezések Kintler Zoltán alelnök címére küldendők. Nevezési zárlat szeptember 29.

Bérczi Béla tragédiája.

A vádoló utolsó levél.

(Mi az öngyilkosság oka?)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 19.

Lángeszű embernek tragikus pusztulását lehetetlenség megindulás nélkül fogadni, még akkor is, ha erősen befolyásolt bennünket az a sok vád, amelyet utóbbi időkben bizonyos ismeretlen helyről tervszerűen kovácsoltak ellene. Hogy joggal-e, vagy csak gonosz szándékkal, ezt el kell dönteni mihamarabb, mert egy tehetséges embert halálba kergettek vele.

Maga az áldozat, Bérczi tanácsos levelet intézett halála előtt Andrássy Gyula gróf belügyminiszterhez és tervszerűen rágalmozó intrika mártírjának mondja magát. Ime egész terjedelmében a levél, egy sokat üldözött szerencsétlen ember utolsó védekezése:

(Vád és védekezés.)

Nagyméltóságú belügyminiszter ur!

Kegyelmes uram!

Huszonhat évi nehéz és mozgalmas rendőri szolgálattal, melyből 18 évet a bünygyi osztálynál, a legexponáltabb helyen töltöttem, — idegrendszeremet teljesen érintetlen hagyta; az ellenem indított hivatali hájsza és ennek folyamán képp velem szemben elkövetett igazságtalanság, lelkiismeretlenség és megalázás — halálba kergettek.

Kétrendbeli cselekménnyel vádoltak.

I.

Az egyik szerint Róth Sándor dr. ügyvédet én kergettem a halálba, mert egy tanut nem hallgattam ki. A másik szerint Singer Rezsőnek egy állítólagos lopási cselekményét, melynek elkövetésével egy prostituált leány gyanúsította, elűssoltam.

A fegyelmi eljárás által terhemre rótt azon körülményt, hogy a Róth dr. esetében egy tanut nem hallgattam ki, csak rosszakaratu, vagy tudatlan ember minősítheti súlyos mulasztásnak; mert a szóban lévő tanunak kihallgatását az istenben boldogult, kitűnő büntető jogász és nagyon is alapos és óvatos Farkas Lajos dr. főkapitány-helyettes, akkori bünygyi osztályvezető, ki a Róth dr. letartóztatását elrendelte, nem tartotta szükségesnek; de ennek a tanunak a kihallgatását a vizsgálóbíró se, a vádtanács se, melynek Czárán, a jelenlegi főügyész volt az elnöke és a királyi tábla se tartotta szükségesnek, mely három bíról fórum a Farkas Lajos dr. által elrendelt előzetes letartóztatást helybenhagyta.

A bünygyi perrendtartás imperative intekedik, hogy mihelyt a rendőri nyomozás a tényállást annyira felderítette, hogy a kir. ügyészség abból a vád fentartása vagy elejtése

íránt tájékozva lehet, a további nyomozás abba hagyandó és az iratok haladéktalanul átteendők a kir. ügyészséghez.

Az én eljárásomnál tehát a szóban levő tanunak ki nem hallgatása annál kevésbé érintette Róth dr. sorsát, mert ha a vizsgálóbíró a szóban levő tanunak kihallgatását szükségesnek tartotta volna, akkor, mielőtt Róth dr. további fogvatartásának kérdésében határozott, annak kihallgatása iránt bizonyára intézkedett volna.

Hol tehát a Róth dr. letartóztatásánál az én bűnöm?

II.

Singer Rezsőnek, kinek se apja, se anyja, 7 év óta gyámhelyettese vagyok. A legutóbbi időnkig háztartásomban élt.

A fegyelmi ügyem vezetésével megbízott Gyalokai Lajos rendőrtanácsoshoz beterjesztett budapesti kir. törvényszéki ítélettel teljesen hiteit érdemlő módon beigazoltam, hogy Singer Rezső egy teljesen beszámíthatatlan elmebeteg egyén; annak dacára mindent elkövettem a fiu letartóztatása céljából, amint azt a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat során beigazoltam.

Mi történt tehát, hogy a bűnösségem ez ügyben megállapítható legyen?

Kádár János és Bogdán Zoltán detektívek arról értesítettek, hogy Pekáry Ferenc főkapitány-helyettes és jelenlegi bűnügyi osztályvezető, kinek bűnügyi nyomozásról még csak halvány sejtése sincs, ki a legutóbbi időnkig a gazdasági osztályt vezette és sok érdemes és öregebb tisztviselő hátán keresztül, éjszakáról reggelre jutott az általa soha még csak nem is álmódott díszes és sok bűnügyi tapasztalatot feltételező helyre, Miskolczy László kapitány segítségével, a muzsika viszonyoknak szegényére való módon, a legszemérmetlenebb és legvakmerőbb fenyegetéssel valótan tanuvallomásra akarták őket bírni.

Kádár János detektívvel nem bírtak; a becsületes, de kevésbé tapasztalt és bátorlalan Bogdán Zoltán detektívet azonban becsapták és minden tiltakozása dacára egy általa elő nem adott tanuvallomás aláírására kényszerítették.

Miután Bogdán detektív a jegyzőkönyv aláírása után is megmaradt azon kijelentése mellett, hogy ő azt, amit vele aláírtak, nem mondotta, kiküldték azzal, hogy majd később újból ki fogják hallgatni; több óráig megváratták, de nem hallgatták ki és utasították, hogy más nap reggel fél 8 órakor újból jelentkezzenek kihallgatása végett. A detektív a kitűzött időben meg is jelent; de kihallgatva nem lett és így már csak az elrendelt fegyelmi vizsgálat során, Gyalokay Lajos rendőrtanácsosnál, ki a Pekáryék által teljesített embertelen szervilizmusra nem kapható, nyílt alkalmá az előbbi valótan vallomás kiigazítására.

A Singer Rezső féle ügyben tehát a Bogdán detektívtől kicsikart aláírással megerősített valótan vallomás alapján rendeltetett elő ellenem a fegyelmi vizsgálat.

Miután Bogdán és Kádár detektívektől az aknamunkáról értesültem, felkerestem a főkapitányt és miután szavaiból és a dr. Róth féle esetből kifolyó hírlapi hajsza alatt magatartásából meggyőződtem, hogy a hivatali hajszára ő adta az utasítást, kijelentettem neki, hogy eljárása iránt bizalmatlansággal viseltetem, mert úgy látom, hogy áldozatbáránynak vagyok ki szemelve és ügyemet közvetlenül nagyméltóságod elé viszem. Ezt meg is cselekedtem, de hogy kérvényem mi sorsra jutott, nem tudom.

Csakhamar követte ezt a dunai kapitánysághoz való áthelyezésem által bekövetkezett megaláztatásom és a teljes tétlenségre való kárhözvétel.

Ezen igazságtalan és lelkiismeretlen eljárás sulya alatt erkölcsi erőm összereszkadt és miután többé se éjjelem, se nappalom nem volt, a halálban kerestem menekülést.

Hogy miért és kinek állott érdekében ez a lelkiismeretlen hajsza, titok marad: előttem.

Barátainak és az embereknek általában az a véleménye, hogy a Zeysig-féle röpiratnak és az ennek felderítése körül kifejtett köteles tevékenységemnek vagyok az áldozata.

Ha ez igaz, úgy ezen szent pillanatban, midőn az Isten ítélőszékének küszöbe előtt állok, a hol földi tetteimről számot kellend adnom, nyugodt önérzettel mondhatom Nagyméltóságodnak, hogy akkor a jogszolgáltatás szent nevében vértanúságot haltam; mert én a Zeysig-ügyben, igaz, hogy félelem és minden mellétekintet nélkül, de a képzehető legnagyobb óvatossággal és körültekintéssel, a legridegebb objektivitással csak törvényes köteletségemet teljesítettem.

Ha nem a Zeysig-ügyben keresendő a felletes hatóságom részéről velem szemben követett lelkiismeretlen hajsza indoka, akkor a Nagyméltóságod bölcsesége van hivatva azon probléma kulcsát megtalálni, mely egy olyan rendőrtisztviselő életét kívánta áldozatul, ki a közszolgálat érdekében éjjelét nappallá téve, kötelességét mindenkor a legnagyobb odaadással és lelkiismeretességgel teljesítette.

Bérczi Béla,
rendőrtanácsos.

(Az özvegy az öngyilkosságról.)

Egy újságító ma felkereste Bérczi Béla özvegyét, aki a következőképp nyilatkozott:

— Szegény uram öngyilkosságáról nem adhatok semmi felvilágosítást, — olyan rettenetes és olyan váratlan. Láttam rajta, hogy nem jól érzi magát, de hogy ilyen komoly az ügy, nem is sejtettem.

— Beszéltek, hogy az öngyilkosság igazi okát titok fedi, — mondotta az újságíró.

— Nem mondhatok semmit, mert férjem utolsó kívánsága az volt, hogy újságírókat ne fogadjak.

Itt Bérczi Bélának egy jelenlevő rokona vette át a szót:

— Az özvegy még két hét előtt sem tudta, hogy férje ellen fegyelmi eljárás van folyamatban. Csak két hete, hogy olvasta egy német újságban, hogy milyen bajban van a férje.

Bizonyosra vehető, hogy Bérczi tragédiájához az a tény is hozzájárult, hogy utolsó házassága nem sikerült.

(Boda védekezik.)

Boda Dezső dr. főkapitány ma a következő feliratot intézte Andrássy Gyula gróf belügyminiszterhez:

„Kegyelmes Uram! Ma közlik a tegnapi öngyilkossá lett Bérczi Béla rendőrtanácsos levelét, amelyet a megboldogult kegyelmes uram hoz a tegnapi napon intézett. Ebben a levélben az elhunyt úgy ellenem, mint helyettesem, Pekáry Ferenc rendőrtanácsos és Miskolczy László rendőrkapitány ellen súlyos vádakhoz hoz fel, két tisztviselőmet pedig azzal gyanúsítja meg, hogy szabálytalanul vezették az ellene indított fegyelmi nyomozást: a tanukat hamis vallomásra bírták és hamis jegyzőkönyveket vettek fel.

A magam személyét illetőleg főújságesnek tartom a védekezé t. Egyszerűn utalok arra, hogy én voltam, aki Bérczi Bélát, mikor főkapitány lettem, a bűnügyi osztály második vezetőjévé tettem meg s csak ez év május végén, az ellene felmerült súlyos vádak folytán voltam kénytelen onnan a dunai kapitánysághoz áthelyezni.

Ezt is csak a körülmények kényszerítő hatása alatt tettem meg.

Elmondja azután, hogy Bérczi ezeket a vádakokat ép észszel nem írhatta. Majd így folytatja:

Mindennek dacára a körülmények arra kényszerítettek, hogy Bérczi Béla fegyelmijére vonatkozó iratokat Nagyméltóságodnak felterjeszsem és arra kérem, hogy személyesen győződjék meg az eddigi vizsgálat pártatlanságáról és Bérczi vádjainak alaptalanságáról.

Nagyméltóságod mély tisztelője:

Boda Dezső dr.,
főkapitány.

(Ott leszek!)

Ma megjelent a rendőrségen Bérczi József huszárhadnagy, az öngyilkossá lett rendőrtanácsos fia, akit a rendőrség táviratilag értesített. Bérczi Béla az asztalán hagyott levelel kívül egy ajánlott levelet is küldött fiának. A rendőrség táviratát azonban előbb kapta kézhez, mint apja levelét s még mielőtt a levelet kézbesítették volna, Budapestre utazott. A hátrahagyott levelet átvette és zokogva merült az olvasásába. A levél tartalmát azonban senkivel sem közölte.

Bérczi Béla utolsó látogatója tegnap Kádár Gyula dr. ügyvéd volt, aki azért ment a kapitányságra, hogy figyelmeztesse Bérczit egy tárgyalásra, amelyen egy polgári perben kellett volna Bérczinek tanúságot tenni.

— Látod, itt fekszik előttem az idézés. Pontosan ott leszek — mondotta a rendőrtanácsos.

Az ügyvéd, látva Bérczi komorságát, távozni készült.

— Nem marasztallak tovább, kedves Gyulám, mondotta Bérczi, mert nagy utam van. Sietek. Holnap 9 órakor pontosan ott leszek. Isten veled, édes Gyulám.

Az öngyilkos rendőrtanácsos temetése holnap délután három órakor lesz a Rottenbiller-utcából. Rákoskeresztúrra viszik a holttestet és a református vallás szertartással szerint temetik el.

Bárónő a szegényházban.

(Áldozat a gyermekekért.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

A newyorki magyar konzulátus érdekes beadványt intézett a külügyminiszteriumhoz, a mely aztán az iratot áttette elintézés végett a magyar kormányhoz. Az amerikai konzul azt kéri beadványában, hogy kutassanak Nesztorovits Mladen erdélyi nagybirtokos és felesége, szül. Apor bárónő után, akik még a múlt évben elutaztak Amerikából s azóta nyomuk vesszett.

Nesztorovits 1893-ban feleségével és három leányával kivándorolt Amerikába, ahol Washington közelében nagy birtokot vásárolt. A vételárnak azonban csak egy részét fizette le s a szerződés úgy szólt, hogy ha tíz év alatt a hátralékos részt meg nem fizeti, a birtok visszaszáll régi tulajdonosára. Nesztorovics nagy lábon élt Amerikában. Nyílt házat tartott s három szép leányát három amerikai ügyvéd vette el Cincinattiból, Washingtonból és Clevelandból. Nesztorovits azt állította, hogy nagy birtoka van Erdélyben, amelyet el fog adni, amerikai birtokát ebből kifizetni s a birtokot vejeire iratja.

1904-ben már csak egy év választotta el attól, hogy amerikai birtokát teljesen ki kellett volna fizetnie. Az öregnek elfogyott a pénze és három veje adta össze az utaválót, hogy az ő hazába menjen és erdélyi birtokát eladja. Az

Öreg házaspár el is jött Budapestre, de itt telje sen nyomuk vesszét. Mivel azonban 1905 év végén levél érkezett Nesztorovitsól vejeihez, a melyben azt írta, hogy birtokának eladása sikerült és így nemsokára utra kelnek Amerikába, a három vő a newyorki konzulátushoz fordult ama hiszemben, hogy az öreg házaspár talán büntönynek esett áldozatul. A belügyminiszterium a rendőrséget bizta meg a házaspár ki-nyomozásával. Annyit sikerült megállapítaniok, hogy a házaspár egy ideig a *Nemzeti Szálló*-ban lakott, de onnan eltávoztak.

Hónapokig nyomoztak utánuk, de eredménytelenül. *Erzsébetfalváról* végre pozitív értesítést kaptak. Sikerült megtudni, hogy a házaspár egy ottani korcsmárosnál húzta meg magát, aki még a régi jó időkből ismerte őket s a teljesen elszegényedett házaspárnak könyörületből szállást adott. Itt éidegéltek egy darabig; a korcsmárosnak van egy kis földje, azon egy kis viskó: később ide telepítette őket s az öreg házaspár hónapokig kenyéren és krumplin éldegélt. A bárónő a sok nyomorúságtól és nélkülözéstől súlyos beteg lett s bevitték egy fővárosi kórházba, ahol felgyógyult s ekkor föl-vétette magát a *szegényházba*. Férjét pedig egy napon halva találták a viskójában. Ezt a szomorú fölfedezést aztán írásba foglalva, megküldték a newyorki magyar konzulátusnak, amely értesítette róla Nesztorovits vejeit.

A rejtélyes dolognak van egy nagyon megindító háttere is. Az öreg házaspár itteni birtokát, amely valószínűleg nagyon meglehetett terhelve, a hitelezők időközben dobra üttették; ez is elveszett s az amerikai ragy birtok is. Az öregek aggódva gyermekeik boldogságáért, vejeikbe azt a látszatot akarták kelteni, hogy *valami katasztrófa érte őket*, csak hogy a számlító lelkű amerikai prókátorok vissza ne küldjék hozomány nélkül maradt leányaikat. Minden-estre roppant önmegtartózkodás és szülői szeretet kellett hozzá, hogy holtnak tétessék magukat.

Visszatartják az öreg bakákat. Szabadságolások december végén.

(Az exlex óta.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Holnap fejezik be Ausztriában a *tescheri* hadgyakorlatokat. És ez a lefuvás nagy nap az öreg bakák katonáéletében, mert ezen napon szerelnék le, ezen a napon lesznek szabadságolva. Ezt a lefuvást várták a magyarországi bakák is, mert az idén nem lévén nálunk manőver, remélték, hogy az ausztriai katonákkal együtt fogják őket hazabocsátani. Mig azonban az ausztriai katonák holnap tényleg megkapják a szabadságolást, addig a mieink egy kis része csak napok múlva, nagyobb része pedig *csak hónapok múlva* kerül haza. A visszatartás oka még az 1903. évbéli exlexre vezethető vissza.

1903-ban ugyanis tudvalevőleg nem volt megszavazva az ujonclétszám. Októberben, a bevonulás rendes idejében tehát csak azok vonultak be, akik önként sor alá állottak s önkéntesen jelentkeztek a szolgálattételre. Ezek azonban csak elenyésző csekély részét tették az ujonc-kontingensnek, úgy, hogy a rendes létszám csak az exlex után, a hét hónappal később megejtett sorozás alapján vonult be az ezrekhez 1904. májusában. A mostani öreg bakák között tehát vannak olyanok, akik most tényleg letöltötték harmadik szolgálati évüket, de a legnagyobb

rész csak hét hónap múlva, vagyis 1907. májusában fejezné be szolgálatát, ha a teljes három évet ki kellene töltenie. Ezeknek azonban, miután késedelmes bevonulásuk saját hibájukon kívül történt, annak idején megígérték, hogy az elmulasztott hét hónapot *beszámítják nekik*. Az akkori honvédelmi és hadügyminiszter erre nézve nyilvános nyilatkozatot is tett. Holnap szeptember 20-án lesz a lefuvás az osztrák hadgyakorlatokon, holnap bocsátják haza az ausztriai hadkiegészítő parancsnokságok területén sorozott legénységet: holnap kellett volna tehát hazabocsátani a magyarországi ezrek összes öreg bakáit is.

Ma érdeklődünk a dolog iránt és azt a meglepő hírt kaptuk, hogy a leszerelés csak e hó vége felé lesz és hogy most csak azon öreg bakákat szabadságolják, akik 1903. évben *önként sor alá állottak* és bevonultak. A többieknek azonban, akik 1904. május havában rukkoltak be, *le kell szolgálniok az évet*, jöllehet annak idején saját hibájukon kívül, az exlex állapot miatt vonultak be hét hónappal később.

Annyi azonban bizonyos, hogy ezeknek az öreg bakáknak sem kell májusig, tehát a teljes három év leszolgálásáig katonáéknál maradniok. Legkésőbb *december 20-ikán hazabocsátják őket*, — ennél előbb azonban aligha. Ha lesznek is szabadságolások, csak szórványosan és különösen fontos okokból lesznek.

Igaz ugyan, hogy az 1905. évi ujoncok, akik augusztusban bevonultak, teljesen kiegészítették a hiányos létszámot és hogy ezekhez még az 1906. évjáratbeli ujoncok is berukkolnak december elején. Ez azonban, bár a kaszárnyák tömve lesznek, nem fogja maga után vonni a december 20-ika előtti szabadságolást, mert az öreg bakákra szolgálati érdekből szükség van. Az 1905-beli ujoncjutalék kései megszavazása miatt ugyanis *nagy a hiány az altisz ekkben* s így a kiképzésnél nagy szerep és feladat vár a teljesen kiképzett és megbízhatóbb öreg bakákra. Épen a kiképzés érdeke lehet az egyetlen indok, mely a visszatartás mellett szól.

A visszatartás a katonák között érthető elkeseredést keltett, mert attól tartanak, hogy azt az időt is le kell szolgálniok, a melyet saját hibájukon kívül a törvényen kívüli állapotok miatt elmulasztottak.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* Elnökjelölés az aradi író-társaságban. A Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztályának jelölő-bizottsága holnap, csütörtökön délután fél három órakor a Kölcsey-egyesület könyvtárában ülést tart a megüresedett elnöki és alelnöki állások betöltése ügyében.

(*) A makói színház sorsa. *Makó*-ról írják: A tegnapi nappal befejezte Nádasy József színházát a makói szezont s ma délelőtt utazott el Makóról a társulat egyik téli állomáshelyére, Szombathelyre. A színhágyártó egyesület választmánya tegnap ülést tartott *Hervay* István alispán elnöklésével, amelyen beható, alapos kritika alá vette a társulat működését s a szezont végeredményében eléggé megfelelőnek minősítette, habár egynémely tekintetben kifogásolni valót is talált, ami nagyon természetes. Az ülésen *Irlanda Dezső*, az igazgató megbi-

zottsja bejelentette, hogy Nádasy József a makói színház vezetésétől visszalép. Ezt a választmány tudomásul vette, kimondotta azonban, hogy ha Nádasy a színházra újból reflektálna s a jövő év január 1-ig betérjeszti társulatának névsorát, valamint az előadandó darabok műsorát s azt a választmány Makó város igényeinek megfelelőnek találja — tekintve Nádasynek a makói színház szezonnok fellendítése körüli érdemeit — a színházat *pályázat mellőzése*vel továbbra is átengedi Nádasynek.

D'Artagnan kávésboltja.

Vay Sándor gróf üzletet nyit.

(Az arisztokrata-író eszméje.)

Arad, szeptember 19.

Sok különös bolt van a világon és sok különös cégtábla. Eddig Budán ismerték a legcifrább táblát, melyen büszkén díszlett e felírás:

Vendéglő az Trágelhol,
Gasthaus zum Hardarr.

Eleinte, mikor ez a dualisztikus nyelven megcselekedett felírás kikerült a budai korcsma falára, sokat emlegették a trágelt, a mi a hordár magyar kifejezése. Később azonban az Egyetem téren egy új bolt tűnt fel, amelynek cégtáblája ugyancsak nagyon érdekes volt és sok szóbeszédre adott alkalmat. P. dig az aranybetűs felírás csak ennyit mondott: *Rohonczy* G. da gyümölcs kereskedése. A gentry Rohonczy után következett a *Kaglavich* gróf mosóintézete. Azután jöttek a művész üzletek. *Vendrey*, a Vízszínház művésze korcsmát nyitott. Homokról, a szenális íróról pedig kisült, hogy *Cseresz* Mihálynak hívják és borbélymesterséggel foglalkozik. Mindezeket szerfölött elcsodálkozott a demokrata Magyarország, ahol a kereskedő csak akkor kerül az elismert „intelligens pályák” közé, ha sok a pénze. A bolt . . . Istennuccse, a Nemzeti Kaszinóban méltán fintorodnak el az arcok, ha szóba kerül, hogy Gida, az istállóutajdonos, a sportsman, a becsületbíró és a párbajhős szatócs lett. Ez mégsem illik, így elcsúfítani a társaságot . . .

A mai naptól kezdve a különös boltok száma egygyel megszaporodott: boltot nyitott egy arisztokrata, aki mellesleg elismert büszkesége is a magyar irodalomnak és ujságírásnak. *Vay Sándor* gróf, kinek *D'Artagnan* álnév alatt írott szellemes krónikáit ország-szerte érdek ódéssal olvasták, *kávékereskedő lett Fiumében*.

Mindenestre igen érdekes, hogy a góthai almanach egyik benszülője, aki eddig a muzsák udvarlásának szentelte az idejét, most Merkur szolgálatába áll. Kávé, közönséges prózai kávé fog importálni és árulni, s ahelyett, hogy hangulatosan melabus visszaemlékezésekben a porladó grófkisasszonyok nagy szerelmét írta meg, számlákat fog írni: Szállítottam b. rendelésre 100 kilogram kuba-kávé . . . További becseseit elvárva jegyzek kitűnő tisztelettel . . .

Óh, próza, próza! Mennyivel szebbek a nagy mulatások, a pajkos szerelmek leírásai, a diszkrét illatu öltözöttök, a magyar empir-korszak kedélyesen finomkás élete. De *D'Artagnan* ezentúl kávé árul, Kubán és Jáván termelt kávé, esetleg Mocca-kávé, melyből feketék és kapucínerek készülnek. Igaz, hogy a feketéket és a kapucínereket öreg *spiesz* ek is isszák, sokkalta nagyobb gyönyörűséget lelve bennük, mint bármilyen mestéri causeur tehetőséggel megirt irodalmi műben. De azért a kávé-árulás mégsem poétikus.

Poétaságból és grófi címből azonban nem lehet megélni Magyarországon sem, ahol ugyan nagyon sokra taksálják a grófkát, de igen kevéssé a poétákat. És ha meg is lehet élni: a kávé többet jó

vedelmek, mint a legszebb gondolatok. Az emberek pedig olyanok, hogy inkább élnek bőségben a kávé révén, semhogy nyomorogjanak a szellemük munkája árán. D'Artagnan tehát boltot nyit. És jól teszi.

Jól teszi azért is, mert minden grófi cégétábla egy-egy darabot tör le az előítéletek fagyagbálynáról. Nemesi diploma, dupla predikátum és grófi korona egyformán csökkennek érték dolgában a boltos grófok szaporodásával. A jámbor polgár, akiből még nem ölte ki a szüleési kiváltságok tiszteletét az idő, aki még mindig hajlandó felsőbb lénynek elismerni a címekkel ellátott embert, csodálkozva észleli, hogy a grófok is a földön járnak és kenyeret esznek. És az ilyesmi szerfölött rontja az illuziókat!

A Vay Sándor gróf kávébehozatali vállalata, melynek megalapítását körlevélben tudatja a neves író, megint leront egy csomó hazug illuziót és felépít egy csomó egészséges gondolkozást. Édes visszaemlékezések, csipkefinomságu krónikák, adieu! A grófból kereskedő lett, az íróból újsírtíró. — D'Artagnannak éppen elegendő esze van, hogy tudja, mit cselekszik.

De azért a grófság se diffamáló foglalkozás!

—zab.

Pánik a makói színházban.

(Az öngyilkos önkéntes)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

A magyar kaszárnyákban oly gyakoriak az öngyilkosságok, hogy a közönség már szinte elfásultan fogadja az ilyen híreket. Ha súlyosabb, vagy érdekesebb esetről veszünk hírt, néhány napig szánakozunk rajta s azután elfeledjük őket.

A legutolsó ilyen szerencsétlenség azonban nem részletei miatt megindító, hanem az áldozat édes anyja miatt, akit elég tapintatlanul a színházban értesítettek fia haláláról.

A megindító esetről a következők jelentik:

A szegedi honvédgyalozezred több héten át Szabadkán gyakorlatozott. A hadgyakorlatok tegnap fejeződtek be és az ezred tegnap este készült elhagyni Szabadkát, amikor váratlan katasztrófa szakitotta meg néhány órára az ezred elutazását. Az ezred egyik önkéntese, Panyecz Ferenc dr. ügyvédjelölt ugyanis lakásán szolgálati fegyverével agyonlőtte magát. Az öngyilkos fiatalember levelet nem hagyott hátra és így tettének oka ismeretlen.

Panyecz hozzátartozói és édes anyja ép a színházban ültek, mikor a táviratot nekik kézbesítették. Az ifjú édes anyja a szomorú hír hallatára rémes sikoltozásban és jajveszékeltetésben tört ki. A közönség, amely nyugodtan hallgatta az előadást, a hirtelen lármától és sikoltozástól megriadva ugrált fel helyéről és abban a hiszemben, hogy tűz van, megrémülve tolongott a kijárat felé. A pánik olyan nagy arányú volt, hogy szerencsétlenségtől lehetett tartani. A jegyszédőknek csak nagy nehezen sikerült a közönséget megnyugtatók s megmagyarázniok, hogy a nézőtérben lett rosszul valaki. Erre azután valahogy helyreállott a rend. Az előadás a hirtelen támadt pánik következtében megakadt és mindenki a sikoltozás oka felől tudakozódott. Nagynehezen sikerült a szerencsétlen, kétségbeesett anyát lecsillapítani, akit azután hozzátartozói lakására vittek.

A közönség azonban még mindig nem tudta biztosan az igazi okot, még egyre izgatottan találgatta a sikoltozás okát és csak Ferenczy Frigyes megnyugtató szavai után állott ismét helyre a nyugalom, úgy hogy az előadást folytathatták.

A szomorú eset mindenfelé mély részvétet keltett a szerencsétlen anyá iránt.

Gyilkosság, vagy gondatlanság?

(A holt csecsemő.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Titokzatos eset foglalkoztatja most az aradi rendőrséget. Egyelőre nincs még ugyan kiderítve, hogy gyilkosság történt-e, vagy csupán vétkes gondatlanság? Az esetről alábbi tudósításunk szól:

Tóth Viktoria cselédleány már hosszabb idő óta áll Wolgemuth Sándor aradi kereskedő szolgálatában. A leány állandóan egészséges volt, ma reggel azonban nem kelt föl ágyából, hanem rosszulról panaszzkodott és heves sírógörcsök fogták el. A leány gazdája erre elhívatta Hecht Adolf dr. kerületi orvost, aki csakhamar meg is jelent és megvizsgálván a leányt, megállapította, hogy a rosszullet szülés következtében állott be. Az orvos erre faggatóra vette Tóth Viktoriát, aki eleinte tagadta, hogy szült volna, később azonban bevallotta, hogy hajnalban gyermeket szült, amely azonban halva született. Hosszas faggatás után a leány bevallotta azt is, hogy az újszülött holttestét a szalmazsák alá dugta.

A gyermeket tényleg meg is találták a szalmazsák alatt, mire Hecht Adolf dr. beható vizsgálat alá vette a holttestet, egyelőre azonban nem tudta megállapítani, hogy a magzat halva született-e, vagy pedig anyja gyilkolta-e meg. Az eset annál titokzatosabb, mert a leány gondosan eltitkolta anyaságát és még a legutóbbi napokban sem tudták gazdái, hogy áldott állapotban van.

Az állítólag halvaszületett magzatot elszállították a kózkórházba, ahol holnap fel fogják boncolni. A boncolás valószínűleg világosságot fog deríteni a homályos esetre.

Tóth Viktoriát a mentők még a délelőtti folyamán elszállították a kózkórházba, ahol ápolás alá vették a súlyos állapotban lévő nőt.

A Csiky- emléktábla leleplezése.

(Irodalmi ünnep Pankotán.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Nagyszabásu, az ország egész irodalmi világát érdeklő ünnepség keretében leplezi le az aradi Kölcsey-egyesület sz. ősz folyamán Csiky Gergely emléktábláját, a halhatatlan emlékü drámaíró pankotai szülőházán. Az emléktábla a bronzrelieffel elkészült már a nyáron s csupán az ünnepség sikere érdekében kellett a leleplezést őszre halasztani.

A Kölcsey-egyesület Csiky bizottsága tegnap délután Varjassy Árpád kir. tanácsos elnöke alatt ülést tartott, melyen sok eredményes lépés történt a leleplezési ünnepély méltó sikere érdekében. Az ünnepélyt a bizottság október 14-re tűzte ki s megállapította annak részleteit is, függővé tévén programját a pankotai helyi bizottságtól. A pankotai érdekeltiséggel most vasárnap fog ez ügyben tanácskozni a bizottság képviselője: ld. *Nachtmébel* Odön és Losonczy Zoltán.

A leleplezési ünnepély délelőtti tíz órakor kezdődnek a pankotai főút 428 ik b. számú, Schweitzer Zsigmond tulajdonát képező háznál. A program több pontja között oda és emlékbeszéd is lesz. Az ódát Farbas Ferenc, a Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztályának tagja írja. Az ünnepi beszéd megtartására Csécsi Imre ev. ref. lelkesít őhajította megnyerni a bizottság. Varjassy Árpád elnök, Kovács Vince és Losonczy Zoltán küldöttségileg jelentek meg nála s Csécsi megígérte, hogy az emlékbeszédet megtartja.

Az ünnepélyre még meghívotnak: Aradváros, Aradmegye, Pankota község, a M. Tud. Akadémia, Kisfaludy-társaság, Petőfi társaság, Otthon-írók és hírlapírók köre, a fővárosi sajtó, az aradi sajtó, Nemzeti Színház és valamennyi fővárosi színház, Országos színészegyesület, M. kir. színművészeti akadémia, Aradi nemzeti színház, Kolozsvári nemzeti színház, a temesvári, szegedi és nagyváradai színházak, Világos, Borosjenő és Ujszentanna községek, Csiky Gergely rokonai.

Az emléktábla, mely Stark Vilmos aradi köfaragónál készült Jankó Gyula tanár terve szerint, jól sikerült, nemkülönben az Albert Andor szobrász-művész keze alól kikerültrelief is, mely a táblát ékesíti s most már csak a leleplezés hiányzik attól, hogy a nemes buzgósággal létrehozott emlékeztető oda kerüljön Pankota nevezetes házára.

A kiegyezési tárgyalások. A magyar-cseh barátság.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

A kiegyezés kérdése van most előtérben. Tegnap megkezdődtek a tárgyalások a két állam megbízottai között. A bécsi sajtó nagy részletességgel ír a gazdasági tárgyalásokról, bár mindkét fél megbízottai a legszigorubb titoktartást fogadták. Éppen ezért e közlemények alapján tartózkodni kell a végleges véleménymondástól s azt fenn kell tartani akkorra, a mikor majd teljes tájékoztatást nyerhetünk a dolgok állásáról.

A mi a magyar álláspontot illeti, az ismeretes volt eddig is, de különösen Andrássy Gyula gróf kassai kijelentései teljesen megvilágították a helyzetet. Bizonyos az, hogy a gazdasági tárgyalások során a magyar állam megbízottai lehetőleg arra törekednek, hogy az eddigi vámszövetség helyett vámszerződés alapján hozzák létre a megegyezést. Sikerül-e ez vagy sem — azt nem tudni, de a felől egészen bizonyosak lehetünk, hogy Széll-Körber-féle kiegyezésnél hátrányosabbat a mostani magyar kormány semmi esetre sem fog kötni. Ezt már azért se tehetné a kormány, mert hiszen teljesen tisztában van azzal, hogy ilyesmire nem is kapna többséget a magyar parlamentben.

A függetlenségi pártban tegnap este sok szó esett erről a kérdéstről és már ott is a fentebbihez hasonló fejtegetések hangzottak el.

Bécsből táviratozzák: A kiegyezési kérdések tárgyalására hivatott két szakbizottság ma délután négy órakor folytatja tanácskozásait. Már ma megállapítható, hogy ezuttal még harmadik ülés is lesz, úgy hogy a magyar szakbizottság tagjai csak pénteken fognak Budapestre visszatérni. A szakbizottságok további tanácskozása alkalmasint Budapesten lesz.

Kovács Ernő tegnap azt a hírt hozta a függetlenségi pártba, hogy a nemzetiségiek, de különösen a tótok és szerbek mindent elkövetnek, hogy elrontsák a cseh-magyar barátságot, melyet oly nagy fáradság árán tudtunk csak létre hozni. Hír szerint Hodzsa Milán tót képviselő ez ügyben Bécsben is járt és onnan Prágába utazott.

A hír hallatára több függetlenségi képviselő vállalkozott arra, hogy érintkezésbe lép cseh vezető férfiakkal és ellensúlyozni fogják Hodzsáéknak minden törekvését.

HIREK.

— **Tisza István a tulipánmozgalomról.** Nagyváradról táviratozzák: Biharvármegye törvényhatósági bizottsága Glatz Antal főispán elnöke alatt ma közgyűlést tartott, amelynek legfontosabb tárgya Nagyszalontának egy kölcsönügye volt. A közgyűlésen Tisza István gróf is felszólalt. Nagyszalonta város ugyanis városházát akar építeni s a város képviselőtestülete úgy határozott, hogy e célra a Magyar-Oszták Banktól veszi fel a kölcsönt. A megye állandó választmánya Hegyessy Mártonnak, a biharmegyei szabadelvűpárt volt alelnökének azt a véleményét terjesztette elő, hogy a megye utasítsa Nagyszalonta várost, hogy a szükséges összeget hazai pénzintézetből szerezze be. A választmány javaslata ellen felszólalt Tisza István gróf is. — Kijelentette, hogy nem kell mindenből politikát csinálni s ez az ügy tisztán anyagi kérdés. Sajnos, hazai intézetből nem lehet kölcsönt felvenni. S ha külföldi pénzintézetből veszünk fel kölcsönt, abból a hazaiak is részesülnek. Az osztrák iparcikkeket meggondolatlanul bojkottálták. Az eredmény az lett, hogy zálogleveleinket és termékeinket a külföld szintén bojkottálta. A hazai bankok most küzdenek, hogy zálogleveleiket beválthassák. A közgyűlés százyolevan szóval egy ellenében elhatározta, hogy a kölcsönt külföldi intézettől veszi fel.

— **Az orvosok új törvénye.** Az Országos Orvosszövetség legutóbb tartott budapesti gyűlésén tetszéssel fogadták Keller Miklós dr. nagyszami körorvosnak azt a bejelentését, hogy Andrásy Gyula gróf belügyminiszter már megbizta Fábry Sándor dr. békésmegyei főispánt a községi és körorvosok anyagi helyzetét javító törvénytervezet elkészítésével. A tervezet megszövegezésében a főispán kérésére résztvett több társával Keller dr. is, a ki a tervezetet az értekezlet tagjai előtt mindjárt föl is olvasta. Egyes szakaszait szinte ujjongó örömmel fogadta az orvosok testülete s alig egy-két pont ellen hangzott föl az ellenvetés szava. A tervezet a alapján: az államostítás kicárása. A törvénytervezet a községi orvosok fizetésrendezésével, nyugdíjügyével, látogatási díjával és korpótlékaival foglalkozik. Elkészítésének határideje rövidre volt szabva és igen rövid idő alatt készült is el. A tervezetet első sorban azt követeli, hogy a községi orvosok legkisebb fizetése 1600 korona legyen. A hol a községek ezt az összeget egészében nem fizethetik, az állam pótolja a fizetést. A községi orvosok két ízben 300 korona korpótlékban részesüljenek. Gondoskodás történik az orvosok nyugdíjáról, a mely harminc év után 3000 korona lenne és megfelelő arányban kapjanak nyugdíjat az özvegyek és árvák is. A tervezet továbbá szabályozza a lakáskérdést, a látogatási díjakat, az orvosok évenként való szabadságidejét és vasúti féléjegyét is követeli. Goldner Adolf dr. (Budapest), Acell Béla dr. (Nezsidor) és Kelen József dr. (Eöpatyk) főispánlása után az értekezlet elhatározta, hogy megkéri Fábry Sándor főispánt, vegye be a szolgálattal pragmatikát is a törvénytervezetbe.

— **Borzalmas vasuti katasztrófa.** Newyorkból táviratozzák: Rettenetes vasuti katasztrófa történt Oklahoma államban, az Egyesült-Államokban. A Canadian Pacific vasut tizenhárom Pullman-kocsiból álló vonata tegnap délután Tower helységeinél a Cimarron folyón haladt át, mely

a vihartól és esőtől hatalmasan megdagadt. A mikor a vonat a hidra ért, a hid hirtelen leszakadt és egy kocsit kivételével az egész vonat 30 méter mélyen a hid alatt fekvő folyóba zuhant. A vonaton aránylag kevés utas volt, de még így is legalább 150 ember a vízbe fullt. Tegnap estig 47 holttestet huztak ki.

— **Az aradi önkéntesek vizsgálja.** Tegnap este fejezték be Nagyváradon az aradi 33-ik gyalogezred önkénteseinek vizsgáját. A vizsga öt napig tartott a Zöldfa-szállodában, Karg János br. ezredes elnöke alatt. Az önkéntesek között nagy az öröm, mert évek óta nem volt ilyen jó eredményű vizsgálat, mint a mostani. A huszonkét önkéntes közül ugyanis csupán egy bukkott el, a többiek valamennyien sikerrel állták ki a vizsgát és így számot tarthatnak a tisztikardbojtra. Az önkéntesekkel együtt volt Nagyváradon John Jenakie ezredes is és az egész tanári kar: Garzarolli Gusztáv százados, Hilmár Rudolf főhadnagy, Popp János főhadnagy és Brüll Róbert kezelő főhadnagy. Az önkéntesek ma reggel érkeztek vissza John Jenakie ezredessel és tanáraikkal s a napokban már őrmesteri egyenruhában hosszú karddal az oldalukon roják majd az aszfaltot. Az önkéntesek közül hárman: Sachtler Frigyes, Thiesz Rudolf és Dragoj Sándor kitűnő eredménnyel vizsgáztak, miért is már januárban hadnagyi rangot kapnak. Kielégítő eredménnyel vizsgáztak: Kallós József, Róna Aladár, Huez Sándor, Tóth Imre, Domitrovics Lajos, Groszek Rezső, Kálmán, Emil, Bauer Odón, Dolga Imre, Szegfű Miksa, Holló Imre, Altmann Rezső, Korácsnyi Ferenc, Schiffer Sándor, Jakabfy Tódor, Josefovics Armin és Sztroka Henrik.

— **Gyilkos vihar.** Manilláról táviratozzák: A taifunvihar pusztításáról a hongkongi kikötőbe a következő újabb jelentések érkeztek: A francia hajók négy tisztet vesztek el. Több ágyunaszád és torpedózó megsérült. Husz ember életét veszette. 18 gőzös zátonyra jutott. Bár a barométer reggel igen alacsonyan állott, még sem lehetett arra következtetni, hogy taifun van keletkezőben. A kikötőben a napi munka a szokásos óvatosság mellett megindult, a midőn a taifun elemi erővel kitört és a hajókat a szárazra vont. A kikötőt a hajók romjai borítják. Legtöbben a benszülöttek közül estek a vihar áldozatául, akiknek hajói a Pari-River közelében felvonultak. A halottak számát ez idő szerint még nem lehet megállapítani.

— **Oly szép a bizalom!** Marosvásárhelyről táviratozzák: Marosvásárhely város közgyűlése Polónyi Géza igazságügyminiszternek és Sebess Dénesnek, az erdélyi ügyek vezetőjének, az erdőügygyel kapcsolatban ellenük emelt vádakkal szemben, bizalmat szavazott.

— **Pulszky Tessa — házasságtörő?** A bécsi és budapesti művészi köröknek ritka szenzációjuk van. Mint Bécsből jelentik Smedes Eriknek, a bécsi operaház tenoristájának válófélben lévő felesége ma házasságtörés miatt feljelentést adott be a bécsi törvényszéknél Pulszky Tessa, Márkus Emilia leánya ellen, aki már harmadik éve a bécsi Burgszínház tagja. Ez a ritka feljelentés nagy feltűnést keltett a budapesti színházi körökben is, ahol köz tudomásu, hogy Pulszky Tessa már hosszabb idő óta szerelmi viszonyt folytat Smedes Erikkel, aki most válik el feleségétől, hogy nőül vehesse a fiatal művésznőt. A dolog annál szenzációsabb, mert az osztrák törvények értelmében a

házasságtörő nem veheti feleségül azt, illetve nem mehet nőül ahhoz, a kivel a házasságtörést elkövette. Ilyképen ha a jövőhéten tartandó tárgyaláson az asszony vádja beigazolódik, az lesz az eset szomorú vége, hogy a tenorista és a fiatal magyar színésznő szerelmét törvényes frigy nem pecsételheti meg.

— **Halálos esés.** Borzalmas halállal ért ma délelőtt véget Imbronovics Istvánné szül. Transdafir Teréz, Imbronovics István vágóbi felügyelő felesége. A hatvanéves asszony a házukban levő padlásra akart felmenni, hogy ott ruhát teregessen. A padlásra vezető lépcső azonban a tegnapi nagy esőzéstől síkamlós volt, miért is a szerencsétlen asszony megcsuszott és fejével esett a kövezetnek, amelyen összezúzta magát. Mire a mentők megérkeztek, az asszony már kiszorult. Temetése holnap délután lesz.

— **Az orosz forradalom.** A véres ország mai napja aránylag nyugodtan telt el. Mindössze 18 embert agyonlőttek a sveaborgi tengerészek közül s Varsóban letartóztattak 900 embert. Pétervárról jelentik, hogy a cár nem vesz részt Trepov temetésén, mert fél, hogy merényletet terveznek ellene.

— **Scholtz püspök felszentelése.** Budapesti tudósítónk jelenti: Ma szentelték föl Scholtz Gusztáv, a bányakerületi ág. ev. egyházmegye új püspökét. A felszentelés nagy ünnepségek keretében folyt le, amelyre nagy és díszes közönség gyűlt egybe. Ott voltak: Prónay Dezső egyetemes főfelügyelő, Zsellinszky Mihály bányakerületi felügyelő, Tóth János kultuszminiszeri államtitkár, Podmaniczky Géza báró, Gyurátz Ferenc, Sárkány Sámuel püspökök, Veress József, Berzsenyi Jenő, Havilár Dániel orsz. képviselők, Beniczky Lajos nyug. alispán, dr. Zsigmond Jenő egyetemes főjegyző, Ostroluczky Miklós, Földváry Elemér, Benka Gyula és még számosan.

— **A hazai ipar védelme a közszállításoknál.** Fennálló miniszeri rendeletek ellenére gyakran előfordul, hogy a magyar iparcikkek, vagy pedig a vállalkozók indolenciája és az ellenőrzés felelőssége révén hazai iparcikkek helyett külföldi gyártmányok szállíttatnak. Egyéb közzintézeteknél és vállalatoknál, a melyeknek erkölcsi kötelességük a hazai iparcikkek előnyben részesíteni, sürdén megessik ennek az ellenkezője. Az aradi magyar védőegyesület, mint iparpártoló testület működését erre is kiterjesztette és felhívja ezuton mindazokat, akik ilyen esetekről tudomást szereznek, vagy ilyen ügyekben sérelmet szenvedtek, hogy ezeket orvoslás, vagy közbenjárás céljából a védőegyesület elnökénél, Varjaeszy Lajos polgármesterhelyettesnél, vagy titkáránál, Faragó Rezsőnél bizalommal jelentésük be.

— **Aradmegyei kivándorlók utlevele.** Andrásy Gyula gróf belügyminiszter ma erélyes hangu leiratban hívja föl Aradmegye és Aradváros törvényhatóságát, hogy a kivándorlók utlevelének a kiállításánál a legnagyobb pontosságot tartsák szem előtt. Nem egyszer előfordul ugyanis — ugymond a miniszter — hogy a hatóság részéről kiállított utlevélből hiányzik a kivándorló egyén legfőbb ismertetőjele, s ezért őt az ellenőrző hatóságok rendszerint vagy tartóztatják, vagy haza toloncolják. — Gyakori eset azonban az is, hogy az életkort hibásan írják be az utlevélbe, ez pedig — különösen az 1—12 éves gyermekeknél — rendkívül fontos dolog, mert a vítéldíjnak sokszor egész összege, de legalább is a fele része a kor helyes igazolásától függ. Mindezeknél fogva felhívja a miniszter a hatóságokat, hogy az ut-

levélbe tartozó adatokat hibátlanul írják be a kijelentéssel; hogy az ebbeli mulasztásokat fejelemmel uton fogja megtorolni.

— Szület Pankotán. *Pankota* hegyközség gyűlésének határozata szerint a születést október 1-én kezdik meg. Kevés, de kitűnő minőségű borra van kilátás.

— Elfogott rablógyilkos. Jó fogást csinált ma a Bácsbodrogmegyei Felsőkövilliban a csendőrség. Tegnap este elfogott egy gyanús alakot, aki *Fibisch* János németországi munkásnak mondta magát. Minthogy kilétét nem tudta okmányokkal bizonyítani, a csendőrség a budapesti rendőrséghez táviratozott, mely a személyleírás alapján megállapította, hogy magát *Fibischnek* mondó egyén egy németországi többszörösen büntetett rablógyilkos, igazi nevén *Sternicker* Ágoston, aki már tizenhat éves korában több büntetést követett el. *Sternicker* a legutóbbi huszonnégy év alatt tizenhét évét ült börtönben és csak a múlt évben szabadult ki. Ekkor egy *Rueppe* nevű maiomtulajdonos szolgálatába állott, de itt sem bírta ki sokáig bűncselekmény nélkül, hanem röviddel szolgálatba lépése után felgyújtotta a malmot, azután pedig eltűnt. *Sternicker*, *Fibisch*, akiről valószínű, hogy Magyarországon is elkövetett egyet-mást a kovilli csendőrség holnap felszállítja Budapestre.

— A csendőrmester büne. Jelentettük már, hogy *Bogdán* József battonyal csendőrmestert Csongrádon letartóztatták. A letartóztatás okáról ezeket az újabb részleteket jelentik: Csongrádon nemrég meghalt *Sándorbánfy* Antal 80 éves parasztagazda. Ötvenezer forintnyi vagyonát *István* öccsére testáta. A végrendelet végrehajtása előtt *Bogdán* csendőrmester kötelezvényt mutatott fel, hogy *Sándorbánfy* neki 30,000 koronával tartozik és hogy július 11-én az öreg neki hagyta szóbeli végrendelettel vagyonát. A kötelezvényen tanúk szerepeltek és tanúk igazolták az örökösöt is. Az eljárás során *Koncs* Mihály dr. járásbíró a tanúk vallomását ellenőrzésnek találta. Az örökös, *Sándorbánfy* István erre a tanukat hamis eskü és tanúság, *Bogdán* pedig hamis esküre való rábírási miatt főljelentette, mert igazolást nyert, hogy *Sándorbánfy* Antal július 11-én, a 30,000 korona kölcsönvételének és az örökösnek állítólagos napján nem is volt Csongrádon. A szegedi csendőrkörületi parancsnokság *Bogdán* ellen a vizsgálat vezetésével *Spalla* Aurél szentesi szárnyparancsnokot bízta meg. A csendőrszázados a bizonyítékok halmaza folytán *Bogdán* letartóztatta, a szegedi kir. törvényszék vizsgálóbírája pedig a hamis tanukat helyezte előzetes letartóztatásba.

— Uj vasut. A Nagylaktól Battonyán át Lőkősházáig és Szemlaktól Pécskáiig tervezett vasut érdekelttsége és vasutépítési bizottsága szeptember hó 30 ik napján d. e. 9 órakor *Battonyán* a városháza helyiségében gyűlést tart, melyre az érdekeltket most hívta meg *Hervay* István alispán, mint a vasutépítési bizottság elnöke.

— A menyasszony tragédiája. Hogy milyen kegyetlen tragédiát tud teremteni a véletlen, arról megrázó hírt jelentenek *Debrecenből*. Édes reménységgel, boldog gyönyörűséggel utazott pár hét előtt *Debrecenen* keresztül egy szép leány: *Szájbel* Julianna. Haza készült Nyíregyházára, a hol férjhez akart menni. Boldogságát azonban egy néhány perc alatt keresztül huzta a sors. A fiatal leány a debreceni állomáson, míg kofferjét kereste, egyik tolató vonat elé került s a vonat mindkét lábán keresztül ment. A szegény leány bekerült a kórházba, ahol mikor visszanyerte eszméletét, zokogva takarta el arcát. Egy lába sem volt, mind a kettőt teljesen egészen, az ágyéknál elvágták. Sokáig

válságo: volt a Szájbel Julianna állapota. Orvosai sem igen bíztak abban, hogy kibírja a nagy fájdalmat s azt a gyötrelmes keserűséget, a mit a rettenetes szerencsétlenség a lelkében ébreszthetett. Szájbel Julianna azonban kibírta. Nehéz fájdalmakat szenvedett át, de most már túl van minden veszélyen s nemsokára a kórházból is kiviszik. Az életet visszanyerte ugyan, de a menyasszonyi koszorút szegény Szájbel Juliannának nem igen fogják a fejére tenni.

— Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Kiss* Nándor okl. elemi iskolai tanítót, a budapesti tornatanfolyamon középiskolára képesített tornatanítót, az egri főreáliskolához tornatanítónak nevezte ki.

— Főljelentés a csendőrök ellen. A szegedi vizsgálóbíróshoz két dorozsmai parasztföldbirtokos felesége főljelentést adott be a dorozsmai csendőrség ellen. Ebben a főljelentésben különös bűnügyről rántották le a leplet. A főljelentést *Petrovics* Istvánné, született *Petrovics* Piros és *Mikovics* Gergelyné született *Jankovics* Rozál adták be. Elmondják a jelentésben, hogy Dorozsmán a napokban lólopás történt. A csendőrség az ő férjüket gyanúsította meg a lopással és mindkettőt letartóztatta, habár elfogadható indok nem is volt erre. A letartóztatás szeptember 16-án történt. A csendőrök akkor lóra üttek és a két gazdát, akiknek Dorozsmán földjük, házuk van, maguk előtt gyslogosan hajtották be Szegedre. Itt átadták a rendőrségnek, de a rendőrség nem fogadta el, mert nem látta indokoltnak a gazdák fogvatartását. Erre a csendőrök elvitték a két magyart. Az asszonyok azonban nem tudják, hogy hol van most a férjük. Azt hallották, hogy a csendőrök az uton folyton ütlegelték a gazdákat, mert azok nem akarták vallani. A két asszony a vizsgálóbíróhoz beadott kérvényében azért könyörög a vizsgálóbírónak, hogy kutassa ki, hol van most *Petrovics* István és *Mikovics* Gergely és mentse meg őket a csendőrök kizsárlásától. A vizsgálóbíró áttette az ügyet a szegedi csendőrkörületi parancsnoksághoz, minthogy itt a csendőrök ellen konkrét vádat födőzött föl.

— Utépítés. A napokban megtartott versenydíjazáson a Paakota—Szentanna—Kurticsi törvényhatósági utnak kiépítéséhez szükséges terméskő szállítást és a földmunka teljesítését, a 10.840 korona kiküldetési árból $\frac{4}{10}$ % engedése mellett, *Bóhm* Géza aradi vállalkozó, mint legelőnyösebb ajánlattevő nyerte el.

— Az eltűnt község. Egy szentpétervári jelentés a Kaukázus hegység déli lejtőjénél fekvő *Kvareli* község borzalmas katasztrófa áldozatául esett. Nemrégiben nagy esőzések voltak s az esővíz három hegyecsucs által képezett katlanszerű mélyedésbe gyűlt össze. Újabb esőzés után a víz átszakította a katlan falát és előntötte a községet, úgy hogy egy pár perc lefolyása alatt az egész község eltűnt a föld színéről. Néhány család igyekezett menekülni, de már késő volt. Az ár mindent elsodort és mintegy 200 embert pusztított el. Csak néhány, a falu végén lakó parasztnak sikerült megmenekülnie.

— Bolhák, svábok, poloskák legbiztosabb pusztító szere *Vojtek* és *Weisznel* Aradon. 112

NAPIREND

Szeptember 20. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Euszták. — Protektáns naptár: Euszták. — Izraelita naptár: This. 5667. Ros. Has. — Görög-keleti naptár (szeptember 7.): Szocent. — A nap két 5 óra 43 perckor, nyugszik 6 óra 3 perckor.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Enyhébb, sok helyt csapadék.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3—4. Dr. Fodor János délelőtt 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12—1 órakor.

Szeptember 22. Magyar-ország hegyközség közgyűlése délelőtt 10 órakor.

Ahol nincsenek férfiak.

(Mind kivándoroltak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19.

Mikszáth Kálmánnak, a ragyogó fantáziájú, szentiszta magyar írónak van egy csodálatosan szép regénye: A szelstyei asszonyok. Mátyás király idejében történik, hogy Erdély egy kis falujának, Szelstyének összes férfait katonának viszik a „fekete hadsereg”-be. A falu teljesen férfi nélkül marad s az asszonyok maguk végeznek minden munkát, maguk intézik a falu sorsát, egyszerűen szomorú elhagyatottságban élnek úgy, a hogy asszonyok — és jól megtermett, csinos asszonyok ezek — férfi nélkül élni tudnak.

A mi a regényben ezután következik, az nincs szoros kapcsolatban azzal, a mit elmondani akarunk s talán nem is szükséges szólani róla.

De a *Mikszáth*-regénynek ez az alaptémája — csodálatos módon — megisméltődött mostan. Meg, szóról-szóra ugyanúgy, mint *Mikszáth* regényében, csekély változattal úgy, a mint azt a kiváló regényíró elképzelte és megírta.

Magyarország felső vidékein tudvalevőleg hihetetlen arányokat ölt a kivándorlás s gyakran előfordul, hogy apró községek elnéptelenednek, mert a falu lakossága kivándorol.

A felsőmagyarországi *Ránk* községében hasonló eset fordult elő. Az összes férfiak kivándoroltak s az asszonyokon kívül csak a gyerekek és pár nyomorék maradt otthon.

A rányi asszonyok igazi heroizmussal saját erejükre támaszkodva rendezkedtek be s mivel a most lefolyt bíróválasztáson férfijelölt nem volt, — asszonyt választottak meg bírónak.

A választást természetesen meg kell majd semmisíteni s miután *Ránkon* tényleg nincs választható férfi, a közigazgatási hatóság kénytelen lesz *Ránkra* férfiakat — deponálni. Hogy erre vállalkozó is akad, az bizonyos.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 19

Kinálat és vételkérő mérsékelt. Elkelt 50,000 méter-massa 10 fillérrel olcsóbb áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre	7.02—7.03
Áprilisi buza 1907-re	7.36—7.37
Rozs októberre	6.09—6.10
Zab októberre	6.51—6.52
Uj tengeri 1907-re	4.94—4.95

Borsos tőzsde.

Buza októberre	7.01—7.02
Áprilisi buza 1907-re	7.34—7.35
Rozs októberre	6.09—6.10
Zab októberre	6.51—6.52
Uj tengeri 1907-re	4.94—4.95

Irányzat szilárd.

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény	669.50
Magyar hitelrészvény	810.50
Magyar koronajáradék	94.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény 673.—	
Déli vasut	172.50
Leszámitolóbank részvény	516.50
Magyar jelzálog hitelbank	519.—
Rima-Murányi vasmű részvény	580.50
Városi villamos vasut részvény	584.75
Konvertált jelzálogrészvény	134.75
Egyesült Budapest fővárosi takpénzt. 2285.—	
Adria tengerhajózási részvénytárs.	440.—
Orosz járadék	98.—
Erzsébet szanatórium sorsjegy pénzben	—
Erzsébet szanatórium sorsjegy árubaan	—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 19. —

Magyar ábrándú: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban 112—113 fillérig; Öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 118—120 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 124—126 fillérig; fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 126—128 fillérig.

Blouse-selyem

65 krtól 11 frt 35 krig méterenként. — a legutolsó újdonság — bérmentve és elvámolva a házhoz szállítva. Dús mintaválaszték azonnal. Henneberg szelyemgyára, Zürich. 3958

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Postahivatal. A beküldött hirdetés már két nap előtt megjelent lapunkban.

Rendes olvasó Az aradi Kossuth szoborra begyűlt pénzeket a „Kossuth Lajos szoborbizottság” kezeli, melynek névsorát megtalálja az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptáráok 165. oldalán. A gyűjtőbizottság ülésein rendszerint Nagy Kálmán előköli és Schwarcz Zsigmond titkár referál az adományokról; a befolyt összeg pedig — úgy tudjuk — öt aradi pénzintézetben van gyümölcsözőleg elhelyezve. Ha érdekli a dolog, a többi kérdéseire is felelhetünk, de nem ezen a helyen.

Se fáradság, se kiadás

nincz kímélve a Scott-féle Emulsio előállításához szükséges nyers anyagok vásárlásánál, csak azért, hogy valójában a legelső és legjobb minőségű csukamájolaj, valamint a phosphorsavas méz és nátron biztosították részünkre Ezen kizárólag elsőosztályú anyagok műszaki gyakorlatát és szinte kíméletlen tisztaságot magában foglaló sajátságos Scott-féle eljárás által dolgoztatnak fel és a készítmény nemcsak jó ízű és feltétlenül könnyen emészthető, hanem rendkívül hatásos és sokkal hatásosabb, mint a közönséges csukamájolaj. A gyöngesség összes esetében, legyen az akár testi, akár betegség következménye, akár felnőtt betegről, akár gyermekről van szó, a Scott-féle Emulsio mindenesetre felülmulhatatlan erősítő szer.

A Scott-féle Emulsio valódiságának jele a „hátán nagy csukahalat vivő halász” védjegy. Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levélbélyeg beküldése ellenében mintáival bérmentve szolgál: Dr. BUDAI EMIL „Városi gyógyszerháza” Budapest, IV., Váci-utca 34/50.

Egy eredeti üveg ára: **2 K 50 f.** Kapható minden gyógyszerárban. 3911

CSARNOK.**Sári szerencséje.**

Irta: Kovács Hermina. (4)

(Vége.)

Csodálatosan alkotta a Teremtő az emberi szíveket. A jótól csak egy lépés a rossz. Aki addig, míg egy hatalmas lelki vihar fel nem rázza, csak nemeset, szépet tudott cselekedni, azután alkuba bocsátkozik a gonosz sötét rémeivel. Mindenható érzélem a szerelem. Előtte elenyésznek a szeretet, a kötelesség hangjai, feloldódik minden szál, mely nem az ő szolgálataiba szegődött.

Ugyanezen nap délutánján Vassékhoz vendég érkezett. Nagy izgatottsággal várták a látogatást. Vassné paprikavörös arccal lesett ki egész délután az ablakon. A lányokon is meglátszott, hogy szépek akarnak lenni.

Sallay legelső tekintete Sárít kereste. Pillantásuk úgy olvadt egybe, mint két összelobbanó láng. Amint üdvözlésül egy pillanatra kezet fogtak, Sári intenzív vágyat érzett, hogy odahajtsa fejét a férfi vállára, hogy soha többé el ne távozzék onnan.

Milyen csodás színben tűnt fel az egész

világ, csak most vette észre, mennyi fény, mennyi sugár ragyogja körül! Érezte, hogy odatartozik ahhoz a férfihez, akit csak rövid idő óta ismer, de aki nélkül jövődő életét elképzelni nem tudja.

Pár nappal később történt, mely alatt Sallay mindennapos vendégük volt Vasséknak, hogy lenn az árnyas lombu kertben Mancsi rövid időre magára maradt a fiatalemberrel. Sőtét szeme lángot vetett, amint ártatlan hangon, de gonosz mosolylyal kezdte:

— Igazán hálásak lehetünk a sors iránt. Rendesen falunk oly elhagyatott, mintha az amerikai őserdők közepén állana s most rövid idő alatt két fiatal ember keres itt enyhe nyugodalmat. Tudja, hogy Szamos Géza hazajön?

— Emlegették előttem. Kedves véletlen ez; oly rég volt, hogy bucsuztam tőle.

— Mások is örülnek neki. Mi meg épen szívesen fogjuk látni, hisz lehet, hogy idővel mégis csak sógorom lesz. Sári nem idegenkedett tőle s ha a kaució-ügy rendben lesz

Eihallgatott. Meglepte Sallay arcának nagy elváltozása. Mély sápadtság terült el a férfias vonásokon s a szemekben égő tűz egy pillanatra mintha kialudt volna.

Gyorszárnnyu, meleg szellő repült végig a bokrok felett, távoli harangszó elhaló, rezgő hangjait hozva magával. Mintha siralom támadt volna a levegőben, nehéz, lelketmegejtő, gyötrelmes jajszó.

Sallay bucsuzott. Sürgős teendői váratlanul elszoitják. Hogy mikor jöhet ismét vissza, azt nem tudja.

Vassné, mintha a felhőkből esett volna alá. Kérdő tekintet vetett Sárra s csak most látta, mily szánalmas állapotban van az. Szempillái mélyen leborultak szép, sápadt arcára; látszott, mennyire küzd, hogy fenttarthassa önuralmát.

És azután elváltak.

Sallay keserű fájdalommal, mélységes szégyenérzettel sietett végig a hosszú, hűvös uton. Körülötte millió virág bókolt; bársonyos gyeppezsít felett színes lepkék jártak táncukat; üde lombok susogtak enyhet adó vigaszt.

Tehát csak játszott vele a szép leány, ki másnak menyasszonya. És ő belement a csapdába, mint oktalan madár. Dühös volt önmagára s szerette volna keményen megbüntetni a leányt. Valami kéjes gyönyörrel gondolt arra: ha megfojthatná!

Nagyon fáj a szíve!

És megnyiták az utmenti bokrok, hogy egy fehérruhás leány kiléphessen keresni az elröppenni készülő boldogságát. Ott állt a hatalmas cser alatt, lihegve a futástól, kipirultan, reszkető ajkakkal.

— Miért megy el?

— Hát bánja maga azt? Hisz remek napok ígérkeznek a maga számára a közel jövőben, melyeket az én jelenlétem nem tehet kellemesebbé. Örüljön, hogy megjön a tisztelt vőlegénye s hagyjon nekem békét.

— A vőlegényem?

Mint sóhaj lebbent el e szó a lány ajkáról s a megkönnyebbülés mély lélegzete emelte keblét. Szemeiben egyszerre kigyúlt a boldogság tündöklő sugara, ajkai mint rózsalevelek remegték, a mint lángoló arccal, vidám mosolylyal suttozta:

— Ugyan honnan szerzi ezeket az alapos ismereteket? Nem írná le, hogyan néz ki a kedves vőlegényem, — magam csakugyan nem tudhatom.

Hogy felderült e szavakra a férfi arca! A boldogságnak oly hirtelen, oly váratlan sugara fogta körül, hogy elkábult bele. Öntudatlanul nyujtotta ki karjait a lány után s az nem ellenkezett. Szép szőke feje engedelmesen simult a férfi vállára.

— Most sem tudod még?

S mert teljesen rendben akart lenni a dolgával, megfogta a lány állát s megcsókolta az ajkát hosszan, forrón, szerelmesen.

Mintha hangok kelnének a levegőben: édesek, mámorítottok. Tán apró tündérek zenéje ez, kik örömtáncot lejtenek a diadalmas szerelem trónja előtt?

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 19. —

Központi szálloda. Wolf Sándor dr. miniszteri bizos Budapest. — Grün Soma kereskedő Brassó. — Révész Jakab műszaki hivatalnok Budapest. — Milkovich Viktor gyáros Grác. — Keszler Hugó gyáros Bécs. — Engelhofer Ferenc gyáros Grác. — Klein Benő gyáros és neje Pittsburg. — Nagy Izsó főmérnök Budapest. — Kelemen Jenő kereskedő Budapest. — Török Henrik dr. orvos Budapest. — Fekete Jakab igazgató M.-Vásárhely. — Lőrinczy Dénes tábornok Lugos. — Pászthy Kálmán ezredes Szeged. — Agota Arpád főhadnagy Lugos. — Herzl Bernát igazgató és családja Budapest. — Rózsa Vince dr. ügyvéd Budapest. — Szerb József magánzó neje és leánya Lipra. — Balogh Zsiga utazó és neje Szeged. — Erdélyi Vince főmérnök Budapest.

Pannonia szálloda. Papp Aurél kereskedelmi miniszteri számtiszt Budapest. — Schmit Alajos utazó Budapest. — Geiringer Andor technikus Almásalcsil. — Hirschl Adolf kereskedő Ujpanát. — Lovig Jenő szemlész Nagybuttyin. — Danity István fodrász Déva. — Rijak József magánzó Nagyklinda. — Weisz József könyvelő Csermő. — Steiner Miksa kereskedő Szapárlliget. — Havas Béla festőművész Budapest. — Pesako Aurél lelkész Dragócs. — Ungar József kereskedő Magyarpécska. — Herczeg Lajos utazó Budapest. — Ribarovisty Traján körjegyző Kalocsa. — Stefanescu János lelkész Berény.

NYILTER.*

Izraelita jó szomszédjainak,
jóbarátainak és
ismerőseimnek,
valamint
nagyrabecsült vendégeimnek
kivánok

boldog újévet!

Tesits Sándor,

2426

vendéglős az „Arany szarvashoz.”

Gyártja: SZÉNÁSV BÉLA

rajzeszköz- és papíruemlé-gyára

Budapest, IV., Ferenczyek-tere 9.

1327

Angol A kizárólagos posztó gyári raktárban
öltöny
35⁰ megtakarítással **szöveteket**
árusítunk.

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

2206

Fiukészére maradékok kaphatók!

553—1906. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a jelenleg Eötvös Géza által bérelt IV., V., VI., VII. és VIII. számú 5⁶⁷⁹/₁₁₀₀ hold sörházi földek és az ezen földek mellett fekvő 1⁶⁹⁵/₁₁₀₀ hold földnek folyó évi október hó 1-től számítandó 8 évre való bérberdása iránt folyó év szeptember hó 24 én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár: holdanként és évenként 62 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10% a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket is meri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1906. évi szeptember hó 17 én tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k.
aljegyző.

450—1906. végreh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1906. évi 9769 számú végzése következtében Dr. Kertész Miksa ügyvéd által képviselt Pless Alfréd javára Goldis Floare ellen 600 kor. s jár. erejéig 1906. évi július hó 11-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1750 koronára becsült következő ingóságok u. m.: buza, széna, sertés stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbíró 1906. évi V. 244 számú végzése folytán 600 kor. tőkötvetelés, ennek 1906. évi április hó 7. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 146 kor. 18 fillérben bírósággal már megállapított költségek erejéig. Nádabon leendő eszközzésére 1906. évi szeptember hó 29-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felül-foglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, úgy ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenőn, 1906. évi szept. hó 14. napján.

Balassa,

kir. bír. végrehajtó.

2431

Egy 3—4 szobából álló

ház

a belváros közelében

megvételre

keresetlik

Ajánlatokat „Magános ház,” jellegével a kiadóhivatal továbbít.

3694—1906. szám.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiu

tanulónak

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

A pécskai járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

A Kis-Pereg és Német-Pereg községekből álló és lemondás folytán üresedésbe jött kisperegi körorvosi állás választás útján leendő betöltésére határidőül folyó évi október hó 11. napjának délelőtti 9 óráját Kis-Pereg községéhezazhoz kitűzöm.

A körorvos javadalmazása: évi fizetés 1200 korona, nap-pali látogatási díj: 50 fillér, éjjeli látogatási díj 2 korona és Kis-Pereg község székhelyén teljesítendő halottkémlésért esetenként 50 fillér.

A körorvos folyamodása esetén kézi gyógyszer-tár tartására is fel lesz jogosítva. E jogosítványa — gyógyszer-tár létesítése esetén megszűnik.

Felhívom az ezen állást elnyerni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §-a szerint felszerelt pályázati kérvényüket hozzam a választás napjáig nyujtsák be.

Pécska, 1906. évi szeptember hó 18-án.

Senk Ferencz,

főszolgabíró.

2425

Értesítés!

T. vevőimnek és a nagyközönségnek b. tudomására hozom, hogy helyben

Andrássy-tér 14. sz. alatt

(Hermann-udvar)

évek óta fennálló

fióközlettemmel

f. év október hó 15-én felhagyok és azt

Weitzer János-utca sarkán levő

főüzletembe

olvasztom be.

Amidőn ez alkalommal a fióközlet és személyem iránt tanusított jóindulatuk és pártfogásukért köszönetet mondok, kérem, hogy ezután nagybecsű támogatásukkal főüzletemet sziveskedjenek kitüntetni.

Elvem a régi marad! Jutányos árért a legjobbat, a legfinomabbat adom.

Tisztelettel

2420

ÉLES ÁRMIN,

fűszer és csemegekereskedő.

Ma új műsor!

LIFKA-féle

Elektro-Bioskop

a Boczkó-utcán

egyedül álló szórakoztató intézmény.

Fényes villanyvilágítás.

Naponta 3 előadás:

7, 8 és 9 órakor este. Vasárnap és ünnepnapokon d. u. 3-tól óránként.

Minden 2-ik nap teljesen új műsor.

Ülőhelyek felnőtteknek: I. hely 30 fill. II. hely 60 fill., III. hely 30 fill. Tíz éven aluli gyermekeknek: I. hely 40 fill., II. hely 20 fill. Katonáknak őrmestertől lefelé a III. helyen 20 fillér.

Tisztelettel:

Lifka Ernesztin,

tulajdonosa.

2204

20081—1906. sz.

Hirdetmény.

Az 1906. évi augusztus hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztos által áttett összeírású jegyzék 8 darab ívét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t. cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1906. évi szeptember hó 20-ik napjától számítandó 8 napra közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint Egető Jánosné, Brunhuber József, Rina Ferencz, Murády Ámosné, Tóth Laura, Farkas Jánosné, Gorzó Antal és Gufrund Jakabné a kik italméresi engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kiténtetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és ipar-testület is nyujthatnak be a város fogyasztási adófelügyelőségénél észrevételeket.

Arad 1906. évi szeptember hó 15-én.

A városi tanács.

19497—1906

Hirdetmény.

Ó császári és apostoli kir. Fel-sége folyó évi augusztus hó 17-én Ischilben kelt legfelső elhatározásával a gazdasági akadémiák új szervezeti szabályzatát a legkegyelmesebben jóváhagyni méltóztatott.

Ezen szervezeti szabályzat értelmében a keszthelyi, debreczeni, kassai és kolozsvári m. kir. gazdasági tanintézetek akadémiai rangra emeltettek s az új szervezeti szabályzatot, — a magyaróvári m. kir. gazdasági akadémia, valamint a megszünt négy gazdasági tanintézet eddigi szervezeti szabályzatainak hatályon kívül helyezése mellett úgy a magyaróvári m. kir. gazdasági akadémia, mint a keszthelyi, debreczeni, kassai és kolozsvári m. kir. gazdasági új akadémiákra nézve életbe léptetett.

Ezen szabályzat az érdeklődők által a törvényhatóság levéltárában a hivatalos órák alatt megtekinthető.

Arad, 1906. évi szeptember hó 10-én.

A városi tanács.

SZÁLLASY ALADÁR

harisnya-kötődjé

Arad, Forray-utca (Kristyóry-ház)

Elfogad mindennemű

harisnyák kötését és fejelését,
valamint 501köttyük, kamáslik, alsószok-
nyák, alsóingek és minden e
szakmába vágó javításokat.Női és férfi fejelés 50 fillértől 60—
70 fillérig, gyerek harisnya 40—50
fillérig, női harisnya új 80 fillértől
egész 1 kor. 40 fillérig, férfi haris-
nya 90 fillértől 1 kor. 20 fillérig.Magamat a t. közönség szíves
figyelmébe ajánlva és becsecs párt-
fogását kérve, maradtam

kiv. tisztelettel SZÁLLASY ALADÁR

Globin a legjobb és legfinomabb
Czipó tisztoszer
Egyedüli gyártás: Fritz Schulz jun. és sz. Vars. Lipose és Eger
3721 VIII

Rovarcsipés, szunyogcsipés

ellen kitűnő eszköz a

COLUMBIA.

Ára hozzávaló folyadékkal együtt 1 korona 20 fillér.

Gyermekek hasmenése ellen egyedüli hatásos szer a

TANNIN-PASZTILLA.

Darabja 10 fillér.

Kapható egyedül:

Rozsnyay Mátvás

gyógyszertárban

3841

Arad, Szabadság-tér.

Írnok
kerestetik,
ki a magyar és ro-
mán nyelvben jártas,
lakás, kiszolgálás mo-
sás nélkül és 70 ko-
rona fizetéssel.
Ajánlatok Karácsonyi
körjegyzőhöz, Jóság-
hely küldendő. 2419

Ház, birtok vétel és eladás,
terményközvetítő

kereskedelmi ügynöki
iroda

ZEINER IGNÁCZ

Simonyi-utca 6. sz.

a leggyorsabban telje-
síti az e téren 291

megbízásokat.

Ífj. Kopetkó**Károly**Arad, Weitzer János-u. 2.
(Minorita-palota.)Van szerencsém, a n. é. közönség
b. tudomására hozni, hogy**Őszi és téli ujdonságok**

nagy választékban érkeztek.

Gyönyörű szép Blous flanelek,

kítűnő jó mosó barchetek

melyek szíve: megékinésére a
n. é. közönséget felkérem 2094**Értesítés.**Tisztelettel becses tudomására hozom
a nagyérdemű közönségnek, hogy a**„Pannonia“**

szállóm

34 kényelmes vendégszobával, tágas és
díszes berendezésű étteremmel és sörcsar-
nokkal rendelkezésre áll.Egyben tájékozásul tisztelettel becses
tudomására hozom, hogy a volt „Kis-pipa“
című vendéglő helyiségében a pilseni pol-
gári sörfőzde (alapított 1842-ben)**„PILSNI ŐSFORRÁS“**nevezetű gyártmányának a kimérési joga
1906. augusztus 16. napján teljesen meg-
szűnt s azt ezen naptól kezdve a fentjel-
zett helyiségeimben gyakorolom, hol kizá-
rólag ezen kitűnő sört mérem ki, és na-
ponta friss töltesű palaczkokban is árusítom.

Teljes tisztelettel

Szabó Kálmán,

2374 a Pannonia-szálloda bérletje.

női kalap divat-terem!A nagyérdemű közönség szíves tuda-
mására hozom, hogy Aradon, Deák
Ferenc-utca 2. szám alatt (Sebesy-
ház) egy, a mai kor és modern ízlés min-
den követelményének megfelelő**női kalap divat-termet nyitottam**Uzletemben a legelőkelőbb cégektől
kikerült és legszebb kivitelű modelleket
állandóan raktáron tartom.Állandó és a legnagyobb választék
gyászkalapokban.Átalakítások és minden e szakmába
vágó munkálatok jutányosan és pontosan
végeztenek.Videki megrendeléseket a legmesszebb
menő körültekintéssel eszközölk. 1981
Szíves pártfogást kér**AMTMANN ANNA**

Arad, Deák Ferenc utca 2.

Mindен elképzelhető

órajavítás**1 korona.**

Zsebóraüveg, mutató 10 kr.

Schwimmer Albert

órás mesternél Aradon, 137

Szabadság-tér 5—6. szám alatt.

(Pálzsi kávéház mellett.)

Kérem a címre

Ügyelni.

**Vendéglő és sörcsarnok
megnyitás!**Van szerencsém a n. é. közönség b.
tudomására adni, hogya „NAGY PIPÁ“-hoz címzett
(Salacz-utca 6.)**sörcsarnokot**átvettem, azt a mai kornak megfelelően
átalakítottam és újonnan berendezve, a
nagyérdemű közönségnek legjobban aján-
lom. — Sok évi tapasztalataim ezen a té-
ren, valamint azon körülmény, hogy csakis
a legjobb tiszta italok és ételek kiszolgál-
tatása által a n. é. közönség teljes
elégedését kifogom érdemelni, remélni
hadják, hogy a kellemes szórakozási helyé-
átalakított helyiséget minél számosab-
ban látogatni fogják. 2108Magamat a n. é. közönség pártfogá-
sába ajánlva, kiváló tisztelettel**Cseh Hugó.**F. hó 19-én helyiséget, mely már most
a n. é. közönség rendelkezésére áll, ün-
nepélyesen megnyitom. ....

Megérkeztek az őszi újdonságok!

Brunner Béla

ári divat- és különlegességek üzlete

Arad, Szabadság-tér 20. sz.

(Forray-u. sarok, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát, hol mindenkori a legújabb Saison divat-különlegességek raktáron vannak.

Fa-, vászon- és bőr utazó-bőröndök nagy választékban!

Nagy választék francia és angol illatszer különlegességekben.

HAMELII pécsi keztyű-gyár főraktára!

Olcsó árak! — Pontos kiszolgálás!

Vidéki megrendelések azonnal elintéztetnek. 1807

NÁGELE ANTAL

gyógyszertára a Szt.-Háromságban

Temesvár, Gyárváros fő-u. 44.

„HELÉN“

arc- és kézcreme szeplők, májfoltok és mindennemű bőrtisztatlanságok ellen. Este lefekvés előtt használandó.

Tégelye 1 kor. Próbátégely 60 f.

„HELÉN“

mosdó víz üvegje 1 korona.

„HELÉN“

pouder dobozza 1 korona.

Hozzávaló szappan drb. 80 fill.

Sajáttermésű nemesfajú

sárga és görög

dinnyéit

ajánlja

1901

Hámory gazdaság

sárgadinnyét 16 fillér, görögdinnyét 8 fillér per kg. árban

ARAD,

Deák Ferencz-utca 3., az udvarban.

Városi és megyei telefon 115 szám.

Egyéves önkéntes urak és szülők figyelmébe!

Az összes fegyvernemek részére szükséges pontos előírás szerinti láb- és kezbelek, ugyancsak iskolás gyermekeknek tartós,

jó, erős CIPŐKET készít 762

Seelinger M. Andor

uri és női mintaczipészete

Arad, Szabadság-tér 4. szám.

Ortopéd gyógycipők nagy sikerű eredménnyel készülnek.

Városi és megyei telefon 115. szám.

A világon a legjobb és legbiztosabb

Patkányméreg

az özv. Weinberger Mór-né-féle!

Mindenkinek csak egyszer győződjön meg róla, hogy **csakis ezen ezer utánozhatatlan.** Egyszeri használat után annyira pusztít, hogy többé azon a helyen, ahol a pusztítás történt, soha tájára sem jön egér, vagy patkány. — Becses megrendelésüket úgy a helyben, mint a vidéki közönségnek pontosan és azonnal szállítom. — **1 adag 1 kor., egy kiló 30 korona.** — Maradtam 2189 tisztelettel**Fried Ignác-zné,**

szül. Weinberger Hermina.

Arad, Halász-u. 9. (Domány-ház.)

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű

Földes-féle**Margit-Cremet,**

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít.

A **Földes-féle MARGIT-CREME** gyorsan és biztosan ható ártalmatlan zser szeplők, májfoltok, bőrtakák, pattanások, kiftések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználása után erről mindenki meg fog győződni.

Készíti:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Főraktár: 8881

Török József gyógyszerésznél Budapesten.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszerertárában.

Hölgyek és uraknak igen fontos!

Hajós-féle

Hajregenerator

az ősz haj eredeti színét és ifjúkori szépségét rövid idő alatt visszaadja. Sem a fejbőrt, sem a fehéreneműt nem piszkítja.

Ára 1 kor. 20 fillér.

Hajós-féle

Goldelse

aranyzőkére fest minden haját. Meglepő eredmény. Teljesen ártalmatlan. A hajbőrt erősíti, a korpaképződést megszünteti. Ára egy üvegnek 2 kor.

Hajós-féle

Depilatorium

kitűnő a maga nemében, páratlan szőrvesztő szer. Kezelése a legegyszerűbb. 5 perc alatt a haját bármely helyről eltávolítja. Ára 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban 3881

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Aki

jó és tartós czipőt akar venni, az forduljon

BALOGH SÁNDOR

uri és női czipészhez

Arad, Boros Béni-tér 19. szám,

hol a legdivatosabb

uri-, női- és gyermekczipők

készülnek a legjutányosabb árk mellett pontos kivitelben.

javításokat elfogadok s azokat a leggyorsabban eszközölöm.

Van szerencsem a n. e. közönség és igen tisztelt vendégeim tudomására hozni, hogy a legjobb hírnévnek örvendő

vendéglő és sörházat

„Uj Zenélő Órához“

Temesvárott, a városház utcában és azt személyesen vezetem tovább.

Iparkodni fogok kitűnő konyha és pince által, valamint pontos kiszolgálás által, a n. e. közönség szíves jóindulatát megnyerni és vendéglőm jó hírnévét megerősíteni.

Számos látogatást kér tisztelettel

Müller Károly

571

az „Uj Zenélő Órához.“
Temesváron.**Üzlet átvétel!**

Tisztelettel értesítem a nagyérdemű helybéli és vidéki közönséget, ugyancsak nagyrabecsült rendezőimmet, hogy 15 évig

Gorzó és Társa

cségg alatt fennálló

czipészüzletet

amelynek fennállása óta beltagja voltam, a mai napon átvettem s azt ezentúl a saját nevem alatt fogom tovább vezetni. 318

Kiváló tisztelettel

Bolezni Antal,

czipész. Salacz utca 2. sz.

Pilseni sörcsarnok és étterem

átvétel!

A nagyérdemű közönségnek bátor-kodó szíves tudomására adni, hogy a **Salacz-utca 3. sz. a.** az urak kaszinó alatti, Arad sz. kir. város központján, a vármegyeház és Központi Szálloda átel-ében levő, a publikum által elnevezett, közkedvelt

„Kispipa“ Pilseni sörcsarnok és éttermet Szabó Kálmán bérletől átvettem, melyben a világhírű, valódi Pilseni sört ki fogom mérni, ezen helyiséget folyó évi augusztus hó 25-én, szombaton megnyitottam. A mai kor igényeinek megfelelően modernül, magyar, házias konyha, kifogástalan ételek, hegyaljai kitűnő minőségű borok és jó pezsgőket fogok kiszolgáltatni. Havi étkezést jutányos áron és hazaküldő ételek kiszolgálását is készségesen elvállalom.

Teljes tisztelettel 2412

Szabó Vincze

a „Kispipa“ Pilseni sörcsarnok tulajdonosa, volt Vajda-Hunyadi szállodás.

Kiadó lakás!

5 szoba, konyha, fürdőszoba, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő 2411

uri lakás**azonnal kiadó.**Bővebbet a házban,
Damjanich-utca 3—4.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudakozásait kérjük a hirdetés alatt lévő számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad az apró hirdetések felvételére a **Kiadó hivatal**: József főherceg-ut. 22. szám.

— Telefon szám: 151. —

Ezen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűkért 8 fillér. — Cselédet kereső vagy cselédnek ajánkozó apró hirdetés 20 szög 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50—60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk elárultó helyein.

A K I N E K

ismeretség híján

házastársra,
nevelőre,
ékszeresre,
kényvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinszellőre,
kerészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgára,
pénzbeszédőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége

A K I

eladni kíván

butort,
sengorát,
bori,
gyémáncot,
gabocát,

ékszer,
műhelyt,
lakást stb.,
vagy

A K I

bérbeadni kíván

bírtokot,
házat
vadászterületet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

A K I

mindenket vétel vagy bérbérvétel céljából keresel;

A K I

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban érteztél, ha az

„ARADI KOZLONY”
kis hirdetési rovatát használja.

Gyors munkásnak

levele van a kiadóban.

Olcsón eladó!

Csutora-utca 12. számú ház két egymás mellett levő óriási kerttel. Bővebben értekezhetni Kápolna-utca 19. 2424

Kocsis-gazda helyettes,

a ki a loápoláshoz ért és már gazdaságban alkalmazva volt, azonnal felvétetik. Csak személyesen jelentkezni. Aradi közuti vaspálya. 2427

Kinek életbiztosítási ajánlata

vissza lett utasítva, forduljon bizalommal Tolkes Dezső főügynökhöz Budapest, I., Atilia-utca 85. Válaszbélyeg mellékelendő. Alügynökök díjaztatnak. 3687

Lampionok

20 fillértől, conletti és serpentin kapható **Inguéz I. és Fia** könyvkereskedésében Aradon, Weitzer János utca. Telefon 517. 235

Szalonna

téli 68, tiszta sertészsír 72 kr. külön-külön és minden hentesáru a legújabb nyosabb napi áron kapható Garai Károlynál, Boczkó-utca 2. szám, Háltérrel szemben. 2409

Kiadó

elegánsan butorozott kényelmes szoba külön bejárattal. Belváros, Szent-László-utca 5. — Bővebb t ugyanott. 2390

Makzók

az izz. ünnepekre való imakönyvek nagy választékban és igen jutányosan kaphatók fizetemben. Kerpel Izsó könyvkereskedő. 246

Eladó ház!

A belvárosban, Szent-Péter-tér 4/a. számú 2 utczára szolgáló ház szabad kézből 14.000 koronáért eladó. Jövedelmez évenként 1704 koronát. A vételhez szükséges 7000 korona. Bővebb felvilágosítást nyújt a háztulajdonos ugyanott. 2228

Német kisasszony

ajánkozik kisebb gyermekek mellé szorgalmas és ügyes. Czim Arad, Józseffőherceg ut 12. II. 12. 2482

Andrássy-tér 14. sz. a.

(Hermann-palota) lévő

fióközletem

teljes

berendezését

jutányos áron

eladom!

Éles Ármin,

fűszer és csemegekereskedő.

Szilágyi Márton

Arad legnagyobb

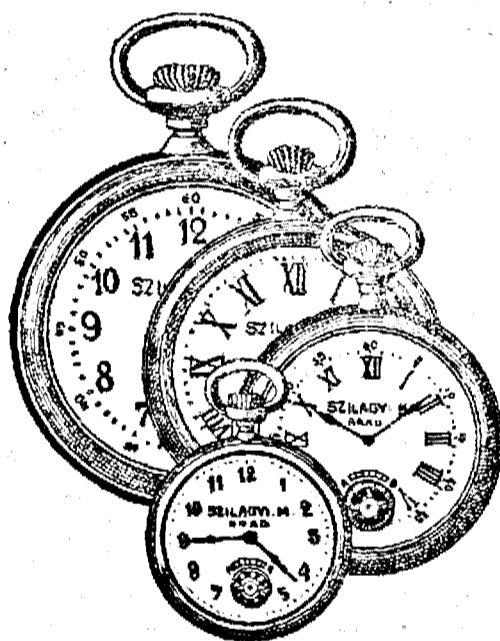
és legolcsóbb

óra-javító

műhelye

a színház oldala mellett, Vörösmarty-utca 3. sz.

Raktáron mindennemű órák 3 évi jótállás mellett.

Telefon szám 126

Telefon szám 126

WUNDER, kárpitos műterme

Temesvár-Belváros,

Korvin Mátyás-utca 3.

Ajánlja fővárosi minta szerint berendezett kárpitos műtermét, a legújabb, legstílusosabb és legolcsóbb díszítésű és butormunkáit. — Elvállalok — konkurrenzia nélkül —

lakás-, villa-, szálloda- és iskola-berendezéseket

a legszerényebbtől a legelegánsabbig, helyben és vidéken. Számítalanszor bebizonyítottam, hogy 11 év alatt a külföldön, u. m.: Németországban, Belgiumban, Hollandiában, Amerikában stb. a legnagyobb és legelőkelőbb műtermekben szerzett tapasztalataim révén azon helyzetben vagyok, hogy bármilyen követeléseknek a legpontosabban megfelelek és remélem, hogy a m. t. közönség bizalmát megnyerem. 587

Kiváló tisztelettel

WUNDER VILMOS.

549. gsz.

Hirdetmény.

Közírré tesszük, hogy a bir-kásdülőbéli szennyvíz szűrőtelepen levő városi növény kísérleti állomáson 10 (tíz) katasztrális hold takarmányrépa eladó. A feltételek a helyszínén a telepőrnél tudhatók meg.

Arad sz. kir. város gazdasági székétől 1906. évi szeptember hó 17.

Dr. Angel, s. k.
ajjegyző.

Nagymennyiségű

maculatura

jutányos áron

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Van sz. rencsem a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy folyó hó 15-én, Tabajdy Károly-utca 1. szám alatt

fiu és leány gyermek-ruha

confectió - műtermet

nyitottam.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradok

kiváló tisztelettel 2396

Kaupert Irma.

551—1906. g. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a néhai Molnár Mátyás által bérelt nagylegelő dülőbéli 92. és 95. sz. 5—5 hold földnek 6 évre való bérbéradása iránt folyó évi szeptember hó 24-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár: I. a nagylegelő dülőbéli 92. sz. 5 holdra holdanként évi bér 25 kor. 05 fillér. II. a nagylegelő dülőbéli 95. sz. 5 holdra, holdanként évi bér 28 kor. 60 fillér.

Bánatpénzzel leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan az árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1906. évi szeptember hó 17-én tartott üléséből.

Kiadta:

Dr. Angel, s. k.
ajjegyző.